

नमो उस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्ते

स्वक्रियिला-पृष्ठी

रु. १५०

आनन्दभूमि

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र मासिक पत्रिका

THE ANANDA BHUMI

(Monthly Magazine of Buddhism)

भीमसेन जातक	-भिक्षु अमृतानन्द	२	छलफल	-मेघदूत	१७
मूर्तिपूजा र आदर्शपूजा	-उमेशचन्द्र मुत्सुडी	३	सादर वन्दना	-सरला अमात्य	२१
भृकुटी	-सुशीला प्रधान	४	बुद्ध धर्म व मानव	-धर्मरत्न शाक्य	१४
उपदेशको फल	-रामकृष्ण प्रधान	८	छु बुल हैं? म्हाय खुल	-गागरीन तामाकार	१३
चिरस्मरणीय बुद्ध	-कर्म कार्की	६	जित: चित्त बुझ्य मजू		१६
कर्तव्य	-विजय राम कर्मचार्य	६	छि स्यूला थे?		१६
बौद्ध प्रश्नोत्तर		१०	सम्पादकयात पौ		२०
यस्तो पनि हुँदोरहेछ		११	बौद्ध गतिविधि		२८
श्रद्धा-धन	-अकिलशोभा	१२	सम्पादकीय		२६
समाज	-चम्पानानी शाक्य	१६	Anadakuti Vidyapith....		२५

Sila -Suwarna Sakya 22

Thanks to the.... -Anand Pushpo 24

“आनन्दभूमि” को नियम-

- १) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बृद्धिमं सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १००।- र वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १०।- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । वार्षिक—ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ ।
- २) यसमा बृद्धिमं सम्बन्धी लेख मात्र आपिनेछ ।
- ३) लेखकद्वारा भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ । सम्पादक—मण्डल हुनेछ ।
- ४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्थ्य र पठाइएका लेख किर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- ५) लेख पठाउदा सफा र पूरा साइजको कागजमा एकापट्टि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- ६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा ब्रवन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आफ्नो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्नरी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगावै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने कृपा गनुहोला ।
- ७) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।
- ८) लेखकहरूले कृपया अटो साइजको एक प्रति फोटो र आफ्नो संक्षिप्त परिचय पठाउनु हुन अनुरोध छ । आफैले फोटोको ब्लक बनाई पठाएमा छिटो प्रकाशन गर्नेलाई सधाउ पुग्नेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

ओणण्डु भानि

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काश्यप

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश वज्राचार्य

नुद्धे बहादुर वज्राचार्य

वर्ष	द	अङ्क	द
मंसीर		२०३७	
बुद्ध सम्बत्		२५२४	
नै. सं.		११०१	
ई. सं.		१९५०	

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सातथं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग—विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिए-
र सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

- * विजयले वैरभाव उत्पन्न गराउँछ, पराजित व्यक्ति दुःखमा रहन्छ । शान्त व्यक्ति जय र पराजय परित्याग गरेर सुखपूर्वक रहन्छ ।
- * उत्तम पुरुष पाउनु दुर्लभ कुरा हो । उनको जन्म सबै ठाउँमा हुन्न । जहाँ यस्तो धीर व्यक्तिको जन्म हुन्छ त्यो कुल सुखमा रहन्छ ।

भीमसेन जातक

- भिक्षु अमृतानन्द

“अंचे पविकथितं पुरे'ति.....”^१ भन्ने यो गाथा जेतवनमा बसिरहनु भएका शास्ताले एक कूठो आत्मवर्णन गर्ने भिक्षुको कारणमा बताउनु भएको हो ।

वर्तमान वक्त्वा

एक भिक्षु, “आवुसो ! हाम्रो जाति जस्तो जाति र गोत्र जस्तो गोत्र हुने कोही छैन । हामी यस्तो महान् क्षत्रीकुलमा जन्मेका हाँ । गोत्रले वा कुल-प्रदेशले हामी जस्ता अरु छैनन् । हाम्रो सुन चाँदीको अन्त छैन । हाम्रा दास कामदारहरूले पनि मार्सीचामलको भात खान्छन् । काशीको वस्त्र लगाउँछन् र काशीकै लेप लगाउँछन् । प्रव्रजित भएको हुनाले अहिले हामीले यस्तो रुखासुक्खा भोजनहरू खाइरहेछौं । रुखासुक्खा चीवरहरू लगाइरहेछौं” भनी थेर, नीलो (= भखरै भिक्षु भएको) मध्यम

१. जा.पा. I. पृ. १९ : भीमसेन जातक, नं. ८०, अ.क.

I-II. पृ. २६२.

नयाँ प्रकाशन—

भगवान् बुद्धका उपदेश

अनुवादक — देवेन्द्रराज उपाध्याय

प्रकाशक — बुक्यो देन्दोक्योकाई (बुद्धधर्म प्रवर्धन प्रतिष्ठान),
टोकियो, जापान ।

अनुवादको शब्दमा—“भगवान् बुद्धका उपदेश त्यो पुस्तक हो जसले मलाई असीम प्रेरणा प्रदान गरेको छ एवं मेरो जीव मार्ग परिवर्तनमा एक ठूलो प्रभाव पारेको छ ॥”

यो पुस्तक अंग्रेजी र जापानी भाषामा १६६ ओं संशोधित संस्करण भइसकेको छ ।

प्राप्तिस्थान सिद्धार्थ शिशु निकेतन, भृकुटी मण्डप, काठमाण्डौ ।

भिक्षुहरूको बीचमा आफ्नो कूठो आत्मवर्णनगरी जाति आदिको अभिमानगरी ठरदै हिँडेको थियो ।

अनि एक भिक्षुले उसको कुल-प्रदेश आदिको परीक्षागरी उसले कूठो आत्मवर्णन गरिरहेको कुरा भिक्षुहरूलाई सुनायो । अनि धर्मसभामा भेलाभई बसिरहेका भिक्षुहरूले “आवुसो ! अमुक भिक्षु यस्तो नैर्याणिक शासनमा प्रव्रजित भएर पनि आफ्नो कूठो वर्णन र घमण्डगरी ठाँदै हिँडिरहेकोछ” भन्दै उसको निन्दा गर्नथाले ।

शास्ता आउनुभई “भिक्षु हो ! अहिले यहाँ तिमीहरू के कुरा गरी बसिरहेका थियो ?” भनी सोधनी हुँदा “यो यो” भनी भनेपछि “भिक्षु हो ! अहिलेमात्र सो भिक्षु कूठो आत्मवर्णन तथा घमण्डगरी ठाँदै हिँडिरहेको होइन अविपनि कूठो आःमवर्णन तथा घमण्डगरी ठाँदै हिँडेको थियो” भनी भन्नुभयो ।

ॐ

मूर्तिपूजा र आदर्शपूजा

- उमेशचन्द्र मुत्सुङ्गी
३ नू० पुण्यरत्न शाक्य

भगवान् बुद्धले मूर्तिपूजा र बलिपूजाको तीव्र निन्दा गर्नु भएको छ । यदि परमेश्वर अथवा काली सबै प्राणीहरूको सृष्टिकर्ता हुन् भने तिनी आफ्नै बाल-बच्चाहरूको बलि अथवा हिंसाबाट० प्रसन्न कदापि हुन सक्दैन । यस्तो भनिन्छ कि परमेश्वरको अगाडि बलि दिइएका पशुहरू बलिदान भएको लाभको कारणले स्वर्गमा जन्मिन गएका हुन्छन् तर चार्वाक मन्दछन् । यदि यस्तै हो भने भक्तजनहरूले आफ्नै मातापितालाई देवताहरूको अगाडि बलि दिएर स्वर्गतिर किन पुण्याउदैनन् । तर मसलाहरू तयार गरिसकेपछि मात्र कालीको अगाडि बोकाहरूलाई बलि दिइन्छ । पुरोहितहरूले आफ्ना शिकार (यजमान) हरूलाई स्वर्गमा सुख पाइने प्रलोभनमा फँसाए पर्छि मात्र यस्तो पाखण्ड गर्दछन् ।

भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ कि मुक्ति (स्वतन्त्रता) आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग अनुसार पवित्र जीवन विताएर पाउन सकिन्छ तर यो आमिषपूजा अथवा प्रतिमाको अगाडि पुण्य र खाद्य पदार्थ पूजा तथा भक्तिद्वारा प्राप्त गर्न सकिन्दैन । यसमा शंका छैन कि बुद्धको प्रतिमा पनि पूजा गरिन्छ तर ब्राह्मण धर्ममा जस्तो धन सम्पत्ति, पुत्रदारादि प्राप्तिको लागि, बरदानको लागि कुनै पूजा प्रार्थना गरिएको हुँदैन । बुद्धमार्गीहरू बुद्धको

मूर्तिलाई यो कर्त्त्व (World Period) मा एक महानतम उच्चतम प्रज्ञालाभी अत्यन्त सहृदयी र दयालु मानवको प्रतिमूर्ति सम्झी बुद्धको गुणानुसरण गरी श्रद्धा गर्दछन् । सबै जाति तथा जनताहरूले महान् सम्झेका पुरुष तथा महिलाहरूको चिन्ह (वस्त्र, अस्तिथानु आदि) तथा महत्वलाई सुरक्षित राख्दछन्, सम्बर्द्धन गर्दछन् र बहुमूल्य सम्झन्छन् । जसले दुःखलाई जानेको छ र उहाँचे औल्याउनु भएको मार्ग दर्शन अनुसार यसलाई हटाउन जानेको छ त्यस्ता हरेक मानव जातिले र शाश्वा विश्वले अरु कसैलाई भन्दा बढी बुद्धमाथि श्रद्धा तथा सम्मान गरेको पाइन्छ । भगवान् बुद्धको प्रतिमूर्तिलाई, फूल, मैनवती, चामलले पूजा गर्दा बुद्धमार्गीहरूले एउटा श्लोक पाठ गर्न्छ जसको सारांश हो – यी राजा, सुवासित र आकर्षक वस्तुहरू नराज्ञा दूषित र अनाकर्षक हुन्छन् तथा हरेक कुरा प्रतिक्षण रूपान्तरित हुन्छन् र नाशवान् हुन्छन्; अनित्यताको यस्तो ज्ञान लिएर हामीहरूले भगवान् बुद्धको उपदेश र उदाहरणलाई अनुशरण गर्नु पर्दछ र तृष्णा, कामवासना, घृणा र मिथ्या विश्वासलाई नाश गर्नु पर्दछ । तर कुनै पनि प्रकारको बरदान लाभ गर्न दृष्टिबाट बुद्धधर्ममा पूजा प्रार्थना गरिएको हुँदैन । यो आदर्श पूजा हो ।

५

अस्तित्वको निमित्त संघर्ष गरिराखेको व्यक्तिले स्वभावतः केही महत्वपूर्ण कुराको खोजी गर्छ ।

— बुद्ध

भृकुटी

- सुशीला प्रधान

नेपालको इतिहासमा लिच्छवी कालमा सबभन्दा प्रसिद्ध नामहरूमध्ये अंशुबर्मा र भृकुटीको नाम पनि आउँदछ । नेपालको इतिहासमा सबभन्दा पहिले महाराजाविराज^१ भनी कहलाउने राजा अंशुबर्माको नाम नेपालमा मात्र होइन वाहिर टाठा-टाठा^२ सम्म फैलिएको थियो । भारतको दक्षिण छेउदेखि सुदूर चीनसम्म तिनको नाम प्रख्यात थियो । अंशुबर्माको मृत्युको केही समय पछि भारत आउने चिनिया यात्री ह्वै नश्याङ्गले आफ्नो वर्णनमा अंचूफुमो (अंशुबर्मा)को नाम उल्लेख गर्न आवश्यक ठाने । तिनले अंशुबर्मालाई “नेपालका केही समय पहिलेका प्रख्यात राजा भनी लेखे ।” आजभन्दा साढे तेह सय वर्ष अघि मरिसकेका यी राजा अंशुबर्मा आफ्नो वंशक्रमबाट राजा भएका थिएनन् । पहिले तिनले राजा शिवदेवको सामन्त र अनि महासामन्तभई राजाको सेवा गरेका थिए ।^३ सोही वेलाका राजा शिवदेवका अभिलेखहरूमा अंशुबर्माको वीरताको निकै प्रशंसा गरिएको थियो ।

भृकुटीको नाम पनि नेपालको इतिहासमा उत्तिकै प्रशिद्ध छ । राजा श्रोडचोड गम्पोकी महारानी नेपालकी राजकुमारी भृकुटी त इतिहास प्रसिद्ध व्यक्ति मात्र नभई तिब्बत र नेपालमा उनको देवीको रूपमा पूजा हुन्छ । तिब्बती बौद्धधर्म र नेपालको महायान बौद्धधर्ममा “तारा”को

(१) धनबज्र, लिच्छविकालका अभिलेख पेज, २२४, ४६१ ।

(२) Levi-Le. Nepal Vol II Page 149-50

(३) अंशुबर्माको नाम उल्लेख भएको भन्दा पहिलो

अभिलेख राजा शिवदेवको अभिलेख हो (नीलो अभिलेख संग्रह संख्या ३४) ।

रूपमा पूजा गरिने भृकुटीलाई तारा (दोलमा)^४ को अवतारको रूपमा श्रद्धा गरिन्छ ।

तब अंशुबर्मा र भृकुटीको सम्बन्ध छ त ? भृकुटी राजा अंशुबर्माकी छोरी थिइन् भन्ने एउटा धारणा छ । प्रतापी राजा अंशुबर्मले आफ्नी छोरी भृकुटीको विवाह तिब्बतको राजा श्रोडचोड गम्पोसित गरिदिएको थियो भन्ने विश्वास केही विदेशी र नेपाली इतिहासकारहरूको छ । नेपाली राजकुमारी भृकुटीले नेपालबाट नेपाली कला संस्कृति तथा बौद्धधर्म तिब्बतमा लेगेको र तिब्बतलाई जंगली अवस्थाबाट एक सम्यराष्ट्रमा परिणत गरेको भन्ने विश्वास पनि आज नेपालमा व्यापक रूपमा छ । राजा अंशुबर्मले आफ्नी छोरीको विवाह तिब्बतको राजासँग गरिदिएर तिब्बत र चीनसँग नेपालको सम्बन्ध स्थापना गरेको थियो भन्ने धारणा पनि रहन गएको छ । यी धारणाहरूको आधारमा अंशुबर्मा र भृकुटी दुर्ब जना आज हात्रो राष्ट्रिय विभूतिहरूको पंक्तिमा राखिएकी छन् ।

अब प्रश्न उठ्दछ अंशुबर्मले आफ्नी छोरी भृकुटीको विवाह तिब्बतका राजासित गरिदिएका थिए भन्ने कुरापा ऐतिहासिक तथ्य छ कि छैन यो विश्वासको स्रोत के हो नेपालका प्रतापी राजा वंशुबर्माकी छोरी भृकुटीको विवाह तिब्बतका राजा श्रोडचोड गम्पोसित भएको हो भन्ने अहिले जुन व्यापक धारणा छ, त्यो कुरा सबभन्दां पहिले लेखने क्रान्तिकारी विद्वान् सिल्वान लेखी हुन् । तिनले

(४) तिब्बतीहरूले राजा श्रोडचोड गम्पोलाई अबलोकि-

तेश्वरको अवतार र तिनका दुई रानीलाई दोलमा मान्दछन् ।

भृकुटीको बाबु अद्देनिन द्वीप वा रल द्वीपका राजा "किरणको कलश" भन्ने उपाधि लिएका राजा भनी लेखेका छन् । फेरि राजकुमारी भृकुटीको नाम "वृद्धुन वात्पो" देशको राजकुमारी भनी लेखेका छन् ।^५

अंशुवर्माका तीसभन्दा बढी अभिलेखहरू र तिनका समयमा अरू पनि गरी पचासभन्दा बढी अभिलेखहरू अहिले सम्ममा प्राप्त भइसकेका छन्, तर कतै कहिँ पनि भृकुटीको नाम तिब्बतसंग सम्बन्धको कुरा उल्लेख भएको छैन । फेरि आपना नातेदारहरूको नाम अभिलेखमा उल्लेख गर्ने अंशुवर्मा चाहौदैनये भन्न पनि सकिंदैन किनभने, तिनका अभिलेखहरूबाट तिनका नातेदारहरूवारे पनि धेरै कुरा थाहा हुन्छ । अंशुवर्माले एउटा मन्दिरको बन्दीवस्तको जिम्मा पान्चालिकलाई लगाएको एक अभिलेखमा^६ आपनो बहिनीले स्थापना गरेको, भान्जीले स्थापना गरेका मूर्तिहरू पनि लेखेको र बहिनीको नाम, जृवाइँको नाम र भान्जा भान्जीको नाम पनि उल्लेख गरेको छ ।

अंशुवर्माले परंपरा अनुसार छिमेकी राजाहरूसंग सम्बन्ध सुदृढ गर्नको लागि आफ्नी भोगदेवीको विवाह भारतका प्रसिद्ध मौखिरी राजवंशका राजपुत्र सुरसेनसित गरिदिएको थियो । फेरि भोगदेवीको गर्भबाट भोगवर्माको जन्म भयो र तिनले मगधका गुप्तराजा आदित्यसेनकी छोरीसित^७ विवाह गरे । भोगदेवीले आपनो

(५) Sylvan Levi- Le Nepal Vol II Page 164-166

(६) भगवानलाल अभिलेख संख्या ७, नौलि अभिलेख संख्या -४१ ।

(७) Dr. H. N. Jha - The Lichhavis Page 148

पतिको पुण्यको वृद्धिको लागि पशुपतिनाथको मन्दिरको नजिकमा सुरभोगेश्वरको मूर्ति स्थापना गरेको कुरा समेत यस अलिलेखमा लेखेको छ भने आफ्नी छोरी भृकुटीको विवाह तिब्बतका प्रतापी राजा श्रोडचोड गम्पोसित भएको भन्ने किन कतै उल्लेख नगरेको होला तसर्थ यदि अंशुवर्माकी छोरी भृकुटी भएको भए कुनै न कुनै अभिलेखमा यस घटनाको जस्तर उल्लेख हुनु पने हो । तर त्यस्तो कुनै अभिलेखहरू आजसम्म भेटिएको छैन । सायद अभिलेखहरूमा पता नलागेको मात्र पनि हुन सक्छ भन्ने तर्कं गर्नै भने पनि कुनै वंशावलीमा पनि त भृकुटीको विवाहको कुरा र भृकुटीको नाम लेखिएको देखिँदैन । यसकारण विद्वानहरूको समूहमा भृकुटी अंशुवर्माकी छोरी नै होइन कि भन्ने शंका उठ्नु स्वाभाविक छ ।

लेखीको यो वर्णनप्रति केही नेपाली इतिहासकारहरूले थरि थरिका प्रतिकृत्या स्वरूप अनेक काल्पनिक कुराहरू उल्लेख गरेका छन् । चित्तरञ्जन नेपालीको विचारमा तिब्बतका त्यत्रा प्रतापी राजा श्रोडचोड गम्पो त्यति प्रतापी राजा यिए कि चीनका बादशाहलाई आफु सहरका ठानी तिनकी छोरी वैचिङ्गसंग विवाह गरे । अंशुवर्मा प्रतापी नै भए पनि तिनी नेपालका लिच्छवी राजवंशका थिएनन् र राजाका एक महासामन्त मात्र यिए ।

लिच्छवि कालमा प्राप्त भएका अभिलेखहरूमा अरू सबै लिच्छवि राजाहरूले आपनो वंशको नाम उल्लेख गरेका छन् । अंशुवर्माले आपना शिलालेखहरूमा कहिँ पनि आपनो वंशको उल्लेख गरेको छैन । केही समय पछिको राजा जयदेव द्वितीयको पशुपति^८ अभिलेखमा

(८) भगवानलाल इन्दाजी, अभिलेख संख्या -१५, नौलि अभिलेख ८१

लिच्छवी वंशका प्रसिद्ध राजाहरूको नाम उल्लेख गरेको छ । तर यस शिलालेखमा अंशुबर्माको नाम छैन । अंशुबर्मा लिच्छवि वंशमा भएको भए त्यति प्रसिद्ध राजाको नाम कुनै कारणले पनि छुट्ने थिएन, तसर्थ तिब्बतका राजा श्रोडचोड गम्पोले लिच्छवि राजवंश बाहिरको अंशुबर्माकी छोरी विवाह गर्दैन होला भन्ने अनुमान चित्तरन्जनले गर्नुभएको छ । भूकुटी सायद शिवदेवकी छोरी होला भन्ने सम्भावना वहाँले व्यक्त गर्नुभएको छ ।

फेर यसको ठीक विपरीत बाबुराम आचार्यको अनुमान छ । नेपालका वीर प्रतापी आयं-ठकुरी राजाले आफ्नी छोरी एक भोटे राजालाई कसरी दिन सबला भन्ने शंका उठाई भूकुटी अंशुबर्माकी मठ्याहा छोरी होली भन्ने तर्क बाबुराम आचार्यज्यूले गर्नुभएको छ ।^३ बाबुराम आचार्यको तर्क मानेर एक जंगली भोटेलाई आप्नो सजातिको छोरो अंशुबर्माले नदिने भनी भनौं भने मठ्याहा छोरी पनि त छोरी नै हो । यसकारण आफ्नी छोरी एक जंगली बर्वर असभ्य व्यक्तिसित विवाह गरि दिँदैनथ्यो होला । मठ्याहा छोरी भनेर हेय दृष्टिले हेनु ता अमानुषिक भावना हो । तिब्बतको आक्रमणबाट बच्नको निम्ति मात्र आप्नो मठ्याहा छोरी अंशुबर्माले श्रोडचोड गम्पोलाई दिएको भन्ने तर्क पनि युक्ति संगत छैन ।

अंशुबर्माको अभिलेखबाट पनि छोरी दिएर दौत्य सम्बन्धबाट देशको रक्षा गर्नुपर्ने स्थिति त्यसबखत

देखिँदैन, कारण त्यसबखत नेपाल धेरै कुरामा विकसित भै सकेको देखिन्छ । शिवदेवको राज्यमा अंशुबर्माको सैनिक बल पराकाष्ठामा पुगिसकेको थियो । अंशुबर्माले सम्पूर्ण शासनको शक्तिलाई मात्र केन्द्रित गरेको होइन, नेपालको इलाका पनि बढाएको थियो । नेपालको सार्वभौतिकतामा कुनै विदेशी राष्ट्रबाट खतरा आउन सक्ने कमजोर स्थिति त्यसबेलाको नेपालको दैखिँदैन ।

भूकुटीले तिब्बतमा बौद्धधर्म प्रचार गरेको कुरा तिब्बती जनश्रुतिमा र वर्णनहरूमा पाइन्छ । अंशुबर्मा शैव धर्मावलम्बी भएकोले अंशुबर्माकी छोरी भए भूकुटी शैव हुनु बढी सम्भव हुन्थ्यो । वर्णन अनुसार भूकुटी बौद्ध धर्मालम्बी थिए र तिनले आप्नो साथ अक्षोभ्य, मैत्रेयर र ताराका मूर्तिहरू लगेकी थिइन् । तिब्बतीहरूले भूकुटीलाई बौद्धधर्मकी देवी 'हरित तारा' मानेका छन् । लिच्छवि राजाहरू वृषभदेव बौद्ध धर्मालम्बी थिए । नरेन्द्रदेवले पनि कम्मर पेटीमा बुद्धको मूर्ति राखेको वर्णन चीनिया राजदूतले गरेका थिए । यसरी लिच्छवि राजकुलमा कोही शैव कोही वैष्णव र कोही बौद्धराजाहरू निस्के । बौद्ध राजकुमारी भूकुटी पनि लिच्छवि राजकुलकी हुनु बढी सम्भव छ र अंशुबर्माकी छोरी भन्ने कुरामा सन्देश निस्कन्न । चित्तरन्जन नेपाली र बाबुराम आचार्यका कथनहरू परस्पर विपरीत भए पनि दुवै पूर्वाग्रहयुक्त छन् । ती दुवैको कथनमा तर्क राम्रा र मीठा होलान् । तर सारतः दुवै कल्पनामा आधारित छन् । वरू भूकुटी अंशुबर्माकी छोरी हुन सबैदैन भन्ने सन्देश उठाएको हदसम्म त चित्तरन्जन नेपालीको दृष्टिकोणमा केही आधार छ ।

वास्तवमा इतिहास भनेको कल्पनाको आधारमा हुन सक्दैन, इतिहास तथ्य प्रमाणमा आधारित हुनुपर्छ । यस कारण लेखीको कथालाई चुनौति दिन नसकेसम्म मनमानी आधारका कल्पना गर्नु ठीक छैन ।

लेखीको भनाईमाथि तै शंकागरी डिल्लीरमण

रेगमीले प्राचीन नेपाल मा भृकुटी भन्ने व्यक्ति नेपाली राजकुमारी नै होइन भनी लेखेका छन् । वहांका विचारमा “वाल्पी” देशको अर्थ उनको देश नेपाल होइन अकै कुनै देश होला । (क्रमशः)

—★—

क्रौषित्यवा अनुसार लेखका पृष्ठोष्टहरू

१. अकान्ति — कागतपत्र मैलो हुनु, रंग नचढेका नराम्रा नमिलेका अक्षर हुनु ।
२. व्याघात — तल माधिका कुरा बाल्ने हुनु ।
३. पुनरुक्त — त्यही शब्द अर्थ उस्तै दोहोरिनु ।
४. अपशब्द — लिङ्ग, वचन, काल र कारकहरू नमिलेर अशुद्ध हुनु ।
५. संप्लव — अडचाउनुपर्ने ठाउँमा नअडचाउनु, न अडचाउनुपर्ने ठाउँमा अडचाउनु र लेखोटमा क्रम नमिल्नु ।

छिटो छरितो र सुन्दर छपाईको लागि

शाक्य प्रेसलाई

याद गर्नुहोस्, १३६०४ मा सम्पर्क राख्नुहोस् ।

शाक्य प्रेस

सधैं तपाईंको सेवामा तयार छ ।

उँचाल, काठमाडौं ।

उपदेशको फल

- रामकृष्ण प्रधान, त्रिशूली

कुन्नै गाउँमा एक ठूलो बस्ती भएको बजार थियो । ठूला साना साहू गरीब सबै त्यस गाउँमा बम्दथे । त्यस क्षेत्रमा एक सामान्य किसान पनि थियो । ऊ देवी देवताको पूजा गर्थ्यो । त्यस बजारमा एक स्वार्थी घमण्डी साहू पनि थियो । उनी ठूला साना कसैलाई गन्दैनथ्यो । ऊ आफै राजा जस्तो भी घमण्डले चूरभै सबैलाई हेल्ला गर्थ्यो । त्यस ठाउँका साना किसान बस्तीका व्यक्तिहरू त्यस साहूबाट मुस्किलले बाँचिरहेका थिए । त्यसले जे भने पनि सहजुपर्दथ्यो । एकजना किसानले समय समयमा भगवान् बुद्धका उपदेश सुनेको थियो । उनी त्यही आधारमा सबैलाई सकदो महत गर्दथ्यो । आफूभन्दा सानोलाई अति प्यार पनि गर्दथ्यो । दयामाया पनि उत्तिकै गर्दथे । त्यस बजारको साहूको कति गाली खाने भनी उनको अगाडि नै नपरी बाहिर फेरा गई काम गर्दथ्यो । त्यस किसानको असल स्वभाव र चालचलन देखदा छक्कपरी त्यसलाई अर्को ठाउँको साहूले बडो राम्रोसँग राख्ने काममा लगायो । त्यस क्षेत्रका ठूला साना सबैलाई मान राखी आदर सत्कार गर्ने त्यसको बानि देखदा सबै छक्कपरी उनलाई त्यहीं बस्ती बसाल्न लगाई राम्रो बातावरणसँग राख्यो । उताको साहूको व्यापार कम हुँदैगयो । आफैले खेत खनी किसानको रूपमा काम गर्दा पनि उसलाई खान धौ धौ पन्यो । आफ्ना छोराढ्वोरी-लाई जतन साथ राख्न नसक्नाले घमण्डी स्वभावले र छुच्चो

मुख बोलीले, दुष्ट चालचलनले गर्दा ऊत्यस्तो दुरावस्थामा पुग्यो । दुःखले सताउँदा धुःदाघम्दै भिक्षुहरूले धर्म उपदेश गरिराखेको ठाउँमा पुग्यो । भिक्षुहरूले यसरी व्याख्या गरिरहेका थिए :-

- १) सानो भनेर कहिल्यै कसैलाई हेला गर्नुहुन्न । पछि के हुन्छ भन्ने कुरा कसैले भन्न सक्तैन ।
- २) आफूभन्दा ठूलाले अह्नाएको काम सहर्ष गर्नुपर्छ ।
- ३) दुःखमा परेका व्यक्तिलाई उद्धार गरिदिनु पछं र त्यसबाट केही फल तथा गुण प्राप्त गर्नुपर्छ ।
- ४) पूजा गरेर मात्र भगवान् बुद्ध प्रसन्न हुने होइन । दुःखीलाई तार्नु अरूको आदर गर्नु, कसैलाई हेला नगर्नु, कसैको मन दुख्ने काम नगर्नु, अरूको भलो हुने काम गर्नु, सबैको उद्धार गर्नुनै कर्तव्य हो भन्ने उपदेश सुनेपछि उनले पहिलेको आपनो खराब आचरणको कुरा सम्ही आँखाबाट आँसू बरर-कारेर सरासर घरमा गई सबै जहान बच्चाको अगाडि पश्चात्ताप गन्यो । अनि त्यसले अर्को गाउँमा गएका किसानलाई छिकाई माफी माग्दे आँखाबाट आँसू छान्यो ।

त्यसबेलादेखि सोही किसानसँग मिलेर असल चाल-चलनले भिक्षुहरूको उपदेश सुनी सधै बुढ, धर्म र संघको गुण स्मरणगरी सेवा भावमा लागे ।

आफ्ना प्रियजनहरूमा दुःख बाँडिदिनाले उसको वेदना सहा हुनजान्न ।

--स्नहाक्रवि कालिदास

चिरस्मरणीय बुद्ध

-कर्म कार्की

बुद्ध अरु पनि ज्यूँदे यही नेपाल के माटोमा
के आकाश के धरती सब हराभरा बाटोमा
नेपालीको मुटुमा अनि नेपाल के मायामा
शान्ति संदेश भरी अनि शीतल दिने छाँयामा ।

बुद्ध अरु पनि ज्यूँदे इतिहासको पानामा
उनका वचन बोली मधुर नेपालीको गानामा
माला उने उपदेशका अंकित जप ध्यानमा
उनै छन् सदा यहाँ के भवन के उद्यानमा ।

चोट, दर्दमा शान्ति दिन्छौ बसेर दुःख घाउमा
सहारा दिन्छौ जलमा भए आई बसी नाउमा
नेपालीको मुटुमा छौ नेपाल के सधैं कायामा
फैलियो तिमी समीर यैं शैलको दाँया बाँया ।

कर्तव्य

विचित्र सन्सार दुःखको खानी
नष्ट हुन्छ जो बन्द अभिमानी
बुद्ध-वचन र आवश्यकता जानी
कर्तव्य भुल्नुछैन कहिल्यै अनि ।

अन्ध विश्वासको परम्परा छ जहाँ
बली चढाई पुण्य पाइन्छ भन्द त्यहाँ
जातीय भेदमा विश्वास छ जहाँ
मानिसलाई घृणा गर्छ त्यहाँ ।

आऊ अरु पाठ सिकाऊ के सपना के विषनामा
गाऊ अरु मीठो ताल बजाऊ शान्ति के गानामा
बसिदेऊ नित्य दिनमा अनि प्रभात रातमा
आइदेऊ हुरी बतासमा बोल पात-पातमा ।

चिरस्थायी बुद्धदेवको शीतल स्थल वनमा
आई डुबुं घुमुं घुमुं लाग्छ केही आज मनमा
आफनै कल्पना विषे उड्छु हाय ! विमानमा
जीवन नडुबोस् है कतै कुनै अभिमानमा ।

जन्म्यौ, हुक्यौ, यहीं पुग्यौ सबतिर ठाउँमा
दिँदै उपदेश घर घर डुल्यौ गाउँमा
शान्ति ल्याऊ तिङ्रै महिमाले सदा पह्न पाउँमा
लोभ मोह कु-भावना नरहोस् कुनै ठाउँमा ॥

विजय राम कर्मचार्य “पन्ति”

सहनशीलता कति छैन जहाँ
ज्ञानी गुणीको कदर हुन्न त्यहाँ
स्वार्थ भावले व्याप्त छ जहाँ
नर भई पशु व्यवहार हुन्छ त्यहाँ ।

परोपकारको मार्ग अँगाल्ने
अज्ञानीलाई ज्ञान दिलाउने
श्रद्धा र त्यागको भाव जगाउने
हो, मानव चोला पार लगाउने ।

बौद्ध प्रश्नोत्तर स्तम्भ

(वर्ष ८, अंक ६ मा सोधिएका प्रश्नको उत्तर)

चत्तरहुँसः—

१. त्यो गाथा नालागिरी हात्तीलाई तथागतले आज्ञा जनुभएको हो ।
२. बामाको पेटमा बसी क्रमानुसार ठूलो हुन नपरी एकैपल्ट तन्नेरी अवस्थामा जन्म—ग्रहण गरुन्लाई औपपातिक भन्दछ ।
३. अनुदूत भनी॑ याचना गर्न जाँदा साथमा पठाउने भिक्षुलाई भन्दछ ।
४. आचार्य ज्ञानगम्भवाट आचार्य शान्त रक्षितले प्रवर्जया गरुन्भएको थियो ।
५. “कोरियन कोक आटंस्” (KOREAN FOLK ART'S) संस्थाले लुम्बिनी विकास परियोजनाको लागि प्रदान गरियो ।
६. ब्रह्माहरू जन्मा १८ (अठार) कोटिको संख्यामा कौडिन्यसंगै धर्मबोध भएका हुन् ।
७. क) अदिटू, ख) असुत, ग) असंकितलाई त्रिकोटि परिशुद्ध भन्दछ ।
८. ई. सं. १९५६ मा बाबा साहिब अभ्येदकरले ‘दो वर्ष और जी जाउँ, तो भारत में पौच करोड बौद्ध दिखादूँगा’ जनुभएको हो ।
९. आयुष्मान मैत्रायणी पुत्रको उपदेश सुनेर आनन्द र भद्रीयले श्रोतापन्न फललाई साक्षात्कार गरेका थिए ।
१०. ७७७७ प्रासाद, ७७७७ कृष्णगार, ७७७७ आराम र ७७७७ पुस्करिणीहरू वैशाली राज्यमा थिए ।
११. शरीरपर्यन्त त्यागलाई दान परमत्थ पारमि र शरीरको अङ्गप्रत्यंग त्यागेमा दान उपपारमि भनिन्छ ।
१२. पहिलो बुद्ध—तराहंकर बुद्ध र आठौं बुद्ध—रेवत बुद्ध हुन् ।
१३. शंकराचार्यले योगीहरूको बीचमा बुद्ध एकजना चक्रवर्ती सम्भाट नै हो भनी उद्गार व्यक्त गरेका हुन् ।
१४. चूल सुभद्र स्थविरले पाटलोपुत्रमा भिक्षा मानन आउनुभएको थियो ।
१५. अनुराधापुर (लंका) को महाविहारमा बस्ने भिक्षुलाई महाविहारवासी भन्दछन् ।
१६. आम्रबादक महातिथ्य स्थविर आफूलाई आफैले उप-देशगरी अहंत्व प्राप्त गरेका थिए ।
१७. क) चातुमहाराजिक ख) त्रयतिश ग) यामा घ) तुषित ङ) निर्माणरति च) परनिर्मित वशवर्तीहरू कामावचर देवलोक हुन् ।
१८. दानको समयमा जसले जसले जल (पानी) अर्पण गर्दछ त्यसलाई दक्षिणोदक भन्दछ ।
१९. महाप्रजापति गौतमी स्थविरनीको शवयात्रामा बुद्ध पनि पछि पाँच जानुभएको थियो ।
२०. अभय राजकुमार (भिक्षु) ले आफ्नो लामा पचावती लाई उपदेश दिनुभएको थियो र त्यो उपदेश सुनी तिनी भिक्षुणी भएकी थिइन् ।

(शान्तिक्रो बाटो 'सत्यघटना')

यस्तो पनि हुँदोरहेछ

बनेपा र काठमाडौंको बीच वाटोमा एक जना बच्चा दसले किचेर मन्यो । सबैले ड्राइभर माथि मुहा चलाउने कुरा गरे । मरेको बच्चाको बाजेले भन्यो— 'बच्चा वाटोमा खेलिरहँदा गल्ती हुनगयो । आफ्नो गल्तीमा मुहा! चलाउनु हुन्न । क्षण्डा गर्नुको मतलब अड्हामा धाउनु, चाकडी गर्नु, घूस खाउनु हो । समय पनि बरबाद गर्नु हो । मरिसकेको बच्चा फेरि बाँच्ने त कुरै उठ्दैन ।' ऊ चपलाग्यो । सबै हिस्स भए । शान्ति कायम भयो ।

एकजना ज्यापू नवयुवक स्वयम्भू तर्फबाट शहरतिर गइरहेको थियो । शहरबाट पनि एक-जना भलादमी खालको राम्रो लुगालगाइराखेको युवक स्वयम्भू तिर गइरहेको थियो । विष्णुमती पुलको बीचमा दुबैको शरीर टकरायो । अनि भलादमी खालको युवकले रिसाएर ज्यापूको कठालो समातेर भन्यो—'ए ज्यापू! तँलाइ वाटोमा हिँड्न पनि आउदैन ?'

ज्यापूले भन्यो—'अब के गर्ने त दुबैको बेहो-सले ठक्कर खायो के मेरा गर्दन काट्ने मन छ त ? ल जे मनलाग्छ छ गर । यस्तो कुरा सुनेर भलादमी

केही नबोली आफ्नो बाटो लाग्यो । शान्ति मिल्यो ।

एकजनाले मरुटोलको डबलीबाट दाउरा किनी दाउरेलाई पछि पछि लाएर चिकंमुगलतिरको बाटो लागिरहेको थियो । अर्को एज जनाले दाउरेसँग दाउराको मोल सोध्यो । दाउरेले दाउरा बेचिसकियो भन्यो । फेरि कतिमा बेचियो भनी सोध्दा मोल बतायो । मोल सुनेर त्यसले भन्यो— 'यति मोल त कानोले मात्र तिर्ला ।' कालो चश्मा लगाएको दाउरा किनेर लगेको मानिस फरक्क फर्केर भन्यो— 'के रे फेरि एक पटक भन् त ?

'भनें लौ तिमीलाइ के भयो ?'

'फेरि एक पटक भन् त ! 'जोशले बोल्दा त्यसको कालो चश्मा खस्यो । त्यो एक बाँखाले कानो रहेछ । अर्को चाहिँले बुझिहाल्यो । मनमा हाँसो लागेतापनि अगाडिगई नम्रपूर्वक भन्यो— 'मैले तपाईंलाइ भनेको होइन, माफ गर्नु स् यो दाउरे-सँग ठट्टा गरेको तपाईंले किनेर ल्याउनुभएको भनी थाहा भएन ।'

नम्र वचन सुनेर त्यो मानिस चश्मा राम्ररी सजाएर सुरुसुरु हिँड्यो । वातावरण शान्त भयो ।

श्रद्धा धन

- अकिलशोभा तत्त्वाकार

सचक्षिनं स्यूगु खं खः मनू पशुस्वयाः गावकं विवेकं
बुद्धि दुम्ह धैगु । तर मनू धाय् मात्रं फुकसिके विवेकं बुद्धि
मदु । मनूयाके दय् मागु गुण मदु । मनू धाय् केत तःगु
मष्ठि योग्यता चूलायमाः । बुद्धधर्मकथं तःगु मष्ठि योग्यता
मध्यय् श्रद्धानं दगू गुण खः । श्रद्धा दुम्ह मनू सकस्यां यै ।
विश्वास पात्र ज्वी । वं वेइमानी ज्या याइ मखु । यानागु
ज्या मन्निसे घ्यान तयाः याइ ।

खः ! सुयामुं जीवन सुखपूर्वकं हनेमाल धाःसा थौया
जमान्नद् ध्यबा माः । तर नाप नायं श्रद्धा नं माः । धन
जक दयां सुख ज्वी धकाः भाःपीगु पाय् च्छि मजू ध्यबा
यवव दयवं वैत श्रद्धा पूर्वकं खः यें छधले मसल धाःसा
रन दुःख ज्वी यः । ध्यबा मुंका जक तल धाय् व तःगूमष्ठि
भय दैच्वनी । लखं च्वीके यंकीगु भय, सरकारं काइगु भय,
मिनेगु भय, खु खूया यंकीगु भय, शत्रु बढप् ज्वीगु न
ख्यू खने हुगु भय खः । तर धन दुये श्रद्धा नं दयकाः सदुप-
धोय याद् दास दुख पूर्वकं जीवन हने फै । अले फलह धैगु
न दैमखु । धन धैगुला कीसं माःवाय् खचं यानाः दान
धर्मं यानाः पुण्य याना तय्युयात जिं स्वयवलय् धन
धकाः धाय ज्यू छाय् कि परिश्रम यानाः कमाय् याना तंगु
धनं अथे धमं कर्म याना च्वन धाय् व, माः याय् खचं याना
च्वन धाय् व सुनानं लुटय् याइ मखु ये च्वं । लखं च्वी के
फै मखु सरकारं नं काइगु भय दै मखु ।

बुद्धधर्मकथं झीगु मनूय जीवनयात मदयक मगाःगु आर्य
धन न्हयता दु । उकी मध्ये दकलय् मूगु श्रद्धा धन खः ।
श्व धन छाय् तःध धाःसा श्व धनयात सुना नं खुया काय् फै
मखु । उकी यानाः थःगु मन नं शान्त ज्वी । मनय् न्हावले

दयका च्वने माःगु धन खः श्व श्रद्धा । श्रद्धा दुहस्यां न्हागु
ज्या याःसां सन्तोष व आनन्द दै । श्रद्धा दुहस्यां म मद-
यक ज्या याइ मखु । उकी संसारय् फुकक सम्पत्ति स्वयाः
न श्व श्रद्धा धन तःध धकाः बोद्ध सकुती च्वै तःगु दु ।

श्रद्धा धाय् वं सुं मनुखं श्रद्धालु जुयाः भिक्षुपिन्त दान
बीगु जक श्रद्धा धकाःच्वीकी, वास्तवय् श्रद्धाया ज्या चित्त
शुद्ध याय् गु व चित्त यच्का नाइसे च्वैकेगु खः । श्रद्धा दुहस्य
कोमल स्वभाव मह ज्वी, छलकपट धैगु दै मखु । गुम्हसिके
श्रद्धा दै मखु व मनूयाके गुवले हे शान्ति, सुख व आनन्द
दै मखु । यदि सुं छम्ह मनूयाके श्रद्धा दत धाःसा वैत
सुख नं दै आनन्द नं दै । गुम्हसिके श्रद्धा दै मखु वया छुं
मजूसां यानागु ज्याय् विश्वास दै मखु अले अथे मेपिसं वैत
अविश्वास याना है । गुम्ह मनूयाके श्रद्धा दै व मनुखं
न्हागु हे ज्या जूसां अथवा बिरामी जूसां माःगु कतंव्य पुरा
यानाः जक तोती । नापं वं ततःधंगु ज्ञान प्राप्त याना काय्
फै । जीवन रसमय याय् गु मसला श्रद्धा खः ।

श्रद्धा धैगु मदयक मगाःगु गुण खः । छें बैच्वीगु
व तरकारि तायगु ज्यायनं श्रद्धा मदयक मगाः । श्रद्धा
मदुम्हस्यां न्हाःथे ह्याथे विस्तारं ज्या यानाः ई फुका
च्वनी । मेगु उदाहरण धाय् माल धाःसा सुं गरीबम्ह
अनाथम्हसित छुं छतां वस्तु वा ध्यबा न्यागः फिगः वा
धमोह छक्की बी बलय् श्रद्धां व्यूसा पुण्यलाइ, काम्हस्या नं
मन प्रसन्न ज्वी वैत नं पुण्य दै । श्रद्धा तयाः मुस्या निगः
जक दान याःसां तवि वैत पुण्य दै । उकी बुद्धधर्म अनुसार
श्रद्धा धैगु मदयक मगाःगु गुण धर्म खः ।

छु बुल हैं? म्हाय् बुल |

- गागरीन ताम्राकार

जिस्ति पीभतया प्वायय् दयाः लांकयत् । फुककस्यां
धै जुल -“प्वाःला तसकं हे तरवः काय् हे ख्वी थें चवं ।”
मचा बुल । फुककस्यां न्यन,-“छु बुल, छु बुल?” ‘म्हाय्
बुल’ थथे धाय् मात्रे हे धाइगु, म्हाय् ला ? मांहसिया
नं ख्वाः ख्यु बौम्हसिया नं ख्वाः ख्यु, सकस्यां म्हाइपु ।
मचाया मांहनं ला म्हाय् खः । मांहसिया नं छाय् ख्वाः
ख्युं गु ? काय् मचाया मां नं म्हाय् खः । भगवान् बुद्धया
मां नं ला छम्ह म्हाय् मचा खः । सीता नं ला छम्ह म्हाय्
मचा खः । म्हाय् बुल कि छन्ह विया छवय् मानि
काय् जूसा लिपा कमाय् याना नकी तिनि धाइगु । थय्
धाइगु छगु मां अबुया स्वार्थ खः, अज्ञानता खः, तृष्णा खः ।
ल्याय् म्ह ज्वीवं व्याहा यानाः मां अबुयाके अशकया: अलग
च्वंवंपि काय् मस्त नं मदुगु मखु । हानं म्हाय् मस्तय् सं
कमाय् यानाः नका च्वंपि गुलिडे दु । म्हाय् मचायात नं
काय् मचायात थें तुं स्यने कने यानाः भविष्य बांलाका
विल धाःसा म्हाय् मचा नं कम ज्वी मखु काय् मचा
स्वयाः । समाजय् नं म्हाय् मचा मदय् कं मगाः । सकसिनं
काय् मचाजक आशा याःसा अथे हे मनतुं थें काय् मचा जक
दुगु समाज जूसा गुलि ह्याइप्वी ध्व समाज । धापू दु “तुं

यागु लः मसूतले लः यागु मू सी भखु ।” ध्व समाजय्
म्हाय् मचा तय् गु महत्व व भूमिका तसकं हे दु । अय्
जूगुलि म्हाय् बुल धकाः ख्वाः मखुं कुसे काय् मचायात
थेतुं स्यने कने याना यं कल धाःसा समाजया विकास ज्वी
नापं देश विकासयात नं तिवः जूवनी ।

कोसल जुजु प्रसेन जित बुद्धया उपदेश न्यना च्वंबलय्
राजदरबारय् महारानिया म्हाय् बुल धकाः ख्वर वेवं
जुजुया छ्यं कवल्लगु व ख्वाः नं ख्युं गु खनाः व्यावहारिक
बुद्धि जाःम्ह मिस्तय् गु भाग्यया कर्ण धारम्ह मानव मात्र
प्रति उदारम्ह भगवान् बुद्धं जुजुयात धैविज्यात कि गुलि
गुलि मिस्त बुद्धिमती, शीलवती व ससः अदु माजुपिन्त द्यः
समान हनीपि पतिब्रता जुयाः पुरुष थेतुं हे श्रेष्ठ ज्वी फु ।
अजःपि मिस्तय् पाँचे जन्म जूपि सन्तानत दिशा प्रमुख
(प्रधान मन्त्री) नं ज्वीफु, अःजःपि भाग्यशाली वा मिस्तसे
राज्य नं चलय् याय् फु । उकि मानव मात्रप्रति उदार व
व्यावहारिक जुयाः मिसानं मिजं थें हे श्रेष्ठ ज्वीफु धैगु
धारणा कयाः म्हाय् जूसां छुं फरक मतासे छु बुल धाइ
बलय् न्ह्यु ख्वालं “म्हाय् बुल” धाय् गु समाज व विश्व
क्वातुकेगु मूल मन्त्र ज्वी ।

धर्मग्रन्थ जक पाठ यानां मोक्षपद लाइ मखु, आचरण हे याय् माः । साधना हे याय् माः ।
अनुभव हे याय् माः । अलेतिनि धर्मया अर्थं थ्वी । ज्ञानया रस प्राप्त ज्वी । दुःखं मुक्तगु स्थान
लाइ ।

- बौद्धऋषि महाप्रजा

बुद्धधर्म व मानव

-धर्मरत्न शाक्य, त्रिशूली

थौं संसार्य प्रशिद्गु विभिन्न धर्ममध्ये बुद्ध धर्म नं छगु खः । खतु संसार्या फुक्क धर्म हे जनकल्याणया साथ साथ्य बहुजन हितया दृष्टिकोण हे प्रादुर्भाव जूगु अवश्यं खै । अले थथे खयानं छगु धर्म मेगु धर्मप्रति असमानता अले प्रतिद्वन्द्वात्मक जूगुली साधारणतः अश्रव्यं अवश्यं जू वै । इव जूगुया कारण शायद परिस्थितिया असमानता, व्यक्तिगत स्वार्थं अले परिवर्तनशील संसार जूगुया परिवर्तित रहन सहन हे खः धाइ । नुगः मस्याक धाय् धाः सा थुकीला मूल कारण आध्यात्मिक संकीर्णता व अज्ञानता हे खने दु ।

र्होसं न छक् माला स्वयं भगवान् बुद्ध द्वम्ह महामानव खः । गुम्हसे मानव कल्याणया लागी लैं क्यनेगुली छुं चो थाका मतः । नत मेमेपि धर्मया प्रवर्तकपिसंथे स्वैतं थःत क्वत यंकेगुली जीका हे कै विज्याः । इव निगु कारणं यानाः थौं बुद्धधर्म इव जम्बूदीप्य जक मखु विश्वय न्यंक बुद्धधर्मं मानवधर्मं जुयाः झ्यलय् पुने फत । बुद्धधर्मय थजाः क्वजाःया भेद मदु, अथे धकाः थजाः क्वजाः ज्वीगु ज्या या व्याख्या नं जा मदुगु मखु । बुद्ध धर्मय भिक्षुपित व्यक्तिगत सम्पत्ति तय् मज्यू, अष्ट परिष्कारं अलगु वःतु सांघिक ज्वी अले धनि ज्वीगु लोभ याय् दरिद्र ज्वी धैगु उपदेशनं दुथ्याः ।

बुद्धधर्मया ग्रन्थ्य च्वयातव खैं विश्वास याय् मते धैतःगु दुथे ग्रन्थ हे स्वयमते धैमविज्याये बुद्धया धर्मय दुगु छिगु गुण परियत्तियात नं थ्याका कैतःगु दु । उक्क शीसं थुपि थुपि विचारयाना यंकेवलय छु बुद्ध धर्मयात दोधारगु धकाः, अथेनं मछि थयेनं मछि धकाः वास्ता हे

मतयगुला ? अहं भगवान् बुद्धया धर्मय थुकिया निम्ति विस्तृत व्याख्यादारा उक्त शंकाया समाधान नं मावको दु । उक्क हे बुद्धधर्म विश्वय सरल जुयानं अति गम्भीर नं जुल । “पचत्त वेदितवो विज्जूहि” विज्ञपिसं थः थम्हं हे विचायानाः ध्वीके माःगु धर्म खः धकाः धैतःगु अनुसारं जा थथे मज्वीमाःगु खः धाइपिनं कम मज्ज तर गुबलय् मनूखं अन्धविश्वासयात तोताः स्वतंत्र चिन्तनं बुद्धधर्मय अन्वेषण याइ उबलय् हे तिनि अति गम्भीरगु नं सरल ज्वी । गुबलय् अन्धविश्वास, अन्धथडा, अन्धभक्ति युक्त जुयाः वाक् चानुयं व व्यक्तित्वया धमण्डयात घय्पुनाः बुद्धधर्म अन्वेषण याइ उबलय् तक वैत सरलातिसरलगु नं गम्भीराति गम्भीर जू वनी । इव फुक्क आध्यात्मक संकीर्णता वा अज्ञानताया प्रतिफल खः । इव लोक अनादि व अनन्त खः । युजाःगु लोकय बुद्धधर्मयात यथार्थरूपं मध्वीगु नं छगु दृष्टि स्वाभाविक हे धाय्माः । छाय्धाःसा संसार्य थहाँ वने स्वयाः क्वहाँ वने अःपु । तोतेगु स्वयाः यायगु अःपु । भनाइया मतलब स्याय्मखु, छवीमबु, व्यभिचार याय्मखु, छूठ खैं ल्हाय मखु, नसा दुगु वस्तु वने मखु धकाः मभिज्या मयानां गाःगु धाःसा मयाय् मफु, बल फुके माःगु ध्यबा फुके माःगु, इज्जत फुके माःगु मभिज्या याः वनेत मनूतयत अःपु । थजाःगु वाता-वरणं यानानं बुद्धधर्मयात बांलाक ध्वीके मफुगु खः । बुद्धधर्मय आपाःसित उपकारया निम्ति स्वैतं हत्या यानाया पाप मदु धकाःनं धैतःगु मदु, । दान यायूत खुयानं दान या धकाःनं धैतःगु मदु । अले लोभ, द्वेष व मोहं बनयज्जुं संसार्य लोभ, द्वेषे व मोह मद्यके माःगु खैयात अःपुक

याउक श्वीकेत कुतः याइपि श्वीकीपि नं जा कम ज्वीगु
छुं आश्चर्यंया खैं मखु। तर आश्चर्यं श्व खःकि थुजाःगु
विषम वातावरण्यं नं थौं आपाः राष्ट्रं बुद्धधर्मयात
श्वीकेगु कुतः तापाःसां ग्रहण यःना कै च्वंगु घोषणा
यक्को यक्को ताय् दु।

धात्वे धाय्माल धाःसा बुद्धया वत्तन कथं संसारय्
दुलंभ १) बुद्धपादो दुलभो, (२) मनुस्सभावो दुलभो,
(३) सद्भम्म सवणं दुलभं, (४) सद्वा सम्पत्ति दुलभो,
(५) पब्बजित भावो अति दुलभो धकाः न्यागू दुलंभु
खैं कनातःगु अनुसारं थौं विश्वं बुद्धधर्मयात ग्रहणयाना
च्वंगु है उपरोक्त दुलंभयात सुलभ जुया च्वंगु खः।

युक्तियात भच्चा व्याख्या याय्- बुद्धपादो दुलभो
बुद्ध उत्पन्न ज्वीगु दुलभ खः। श्व गथे ? यद्यपि थुगु
कल्पय् ककुच्छन्द, कनकमुनि, गौतम व भविष्ये मैत्रेय
बुद्धनां न्याम्ह बुद्धपि उत्पत्ति ज्वीगु दु। अथे धाय्वं
न्हागुं कल्पय् अथे बुद्ध उत्पन्न ज्वीगु धकाः बुद्धं मधाः।
वस्तुतः असंख्य कल्पय् गुगुं गुगुं कल्पय् जक बुद्ध उत्पन्न
ज्वी आपाः कल्पला शून्य कल्प धकाः बुद्ध मट्टुं कल्प
है जक। अले बल्ल अनेक पारमितादिपूर्णं यानाः तिनि
उत्पन्न ज्वीम्ह बुद्ध उत्पन्न ज्वीवं संसारय् लोभ, द्वेष,
मोहं अलगगु धर्म निर्वाण्य थ्यनीगु संसार दुःखं अलग
ज्वी फैंगु धर्म दैगु खः। उक्कि बुद्ध उत्पन्न ज्वीगु दुलंभ
धाःगु खः।

‘मनुस्सभावो दुलभो’ मनुष्य धाय्काः जन्म ज्वीगु
दुलंभ खः। श्व गथे ? आः जीस विवाः याय्कु संसारय्
लख्य, आकाशय, पृथ्वी प्राणीपि दु इमिगु संख्या काल
धाःसा पृथ्वी सोयाः लः आपा, लः स्वयाः आकाशय् च्वंगु

फः आपाः अले दकलय् म्हगु पृथ्वी गुलि प्राणीपि दै श्व
थःयःम्ह है विवाः याय्कु। आः आकाश व लःयात
छखेतया: पृथ्वीजक है स्वयनु। आवादि स्वयाः बन
जंगल पर्वत आपाः। आवादि ला यक्को है कम। अले
कमगु आवादी नं प्यपांचूपि, खुपाचूपि, च्यापांचूपि, आपालं
तुति दूपि, तुति है मदुपि, प्राणीपि स्वया यंकल धाःसा
की निपां चूपि मनूत गोब्बय, छब्ब जक जू वै। आविर
सहलें सत्व प्राणीपि है मबुता ? अले उलिमच्छि प्राणीग्रा
समूहय मनूजुयाः जन्म ज्वीगु व मेमेपि प्राणी जुयाः जन्म
ज्वीगुया कारण नं निगू मटु छगु है जक तृष्णा खः। अने
व तृष्णायात सारा मेमेपि प्राणीपिनिगु संस्कारं लिचिकाः
मनुष्यभावं वय् फैगु संस्कार याके मनुष्य प्रतिसन्धि प्राप्त
ज्वीगु गुलि दुलंभ ज्वी। उक्कि मनुष्यभाव दुलंभ धाःगु
खः।

‘सद्भम्म सवणं दुलभ’ भिगु धर्मं न्यनेगु नं दुलंभ।
श्व गथे ? संसारय् कुशल धर्मं अकुशल धर्मं निधी दु।
न्हाचः है धाय् धुत। संसारय् भिगु ज्या याय् थाकु मर्मिगु
ज्या याय् थापु। अले भिगु धर्मं कनीपि स्वयाः मभिगु
धर्मं कनीपि है अपो ज्वीगु नं स्वयाविक है खः। हानं
भिगु धर्मं स्यूसां कने फुफिजा रुन कम है तिनि, कनेफुपि
दुसा तिनि सद्भम्म कनीपि दै व नं कने याय् दुसा तिनि।
उक्कि न्यनीपि दयाः कनीपि दयाः कनेगु व्यवस्या जूसा
जक सद्भम्म न्यने दैगु जुयाः हैं धागु खः सद्भम्म थ्रवण नं
दुलंभ धकाः।

‘सद्वा सम्पत्ति दुलभो’ अद्वा सम्पत्ति दैगु नं दुलंभ
खः। श्व गथे ? बुद्ध उत्पत्ति जुयः धर्म दयाः सद्भम्म थूपि
कनीपि दयाः न्यनीपि मनूतयके अद्वा मटु धाःसा उगु
महान् उपदेश गथे प्रसार ज्वी कै ? उक्कि मानवतयत्

गथे कल्याण ज्वी ? उर्कि श्रद्धा सम्पत्ति धैगुनं अति दुर्लभ
धकाः धैतःगु । कीसं नं स्यू नेपालय् बुद्ध बुल, बुद्धं धर्मं
प्रचार यात् । थौं नेपालं पिने बुद्धधर्मं मि च्याथें च्याना
च्वन । की थाय् जक बुद्ध बृगु देश जुयानं बौद्धदेश
मजू । धव फुकक श्रद्धा सम्पत्ति मदुगुया कारण सिवाय्
मेगु छु ज्वी ?

'अन्तय् पव्वजित भावो अति दुल्लभो' प्रव्रजितभाव
तस्सकं दुर्लभ । खनंखः मेमेगु देशय् लखलख दोलं दो
भिक्षुपि दु कीगु देशय् ४० मह हे मदु । बौद्धत ल्याः
काल धाःसा १ कोटी ल्याखय् ६० लाख दै, व ६० लाख
मध्ये नं सद्धर्मं न्यने दुपिला १ लाख न दय् थाक्वी
श्रद्धा दुपिला १० हजार नं दय् थाक्वी । अले श्रद्धां
च्वंपिनि पुचलय् सद्धर्मं थ्वीका वीर्पि व प्रव्रज्या लाभ
याय् फुर्पिला आतक लहाती हे ल्याः खाय् फुनि । उर्कि

समाज !

ए समाज ! छाय् छ दना च्वना ?
शिक्षितया च्यः जुयाः
अशिक्षितया द्यः जुयाः
पर्वियात छाय् छं थाय् मविया ?

ए समाज ! छाय् छ दना च्वना ?
प्रेमया अपराधि जुया
युग्या बाधा जुयाः
दुःखीयात छाय् छं बाय् मविया ?

ए समाज ! छाय् छ दना च्वना ?
धर्मं - मर्मया धाघः जुयाः
अहंकारोतय् ज्याभः जुयाः
न्ह्यसःया लिसः छं छ्याय् मविया ?

❖

कीसं अःपुक हे अनुमान याय् फु प्रव्रज्याभाव तस्सकं
दुर्लभ खः ।

यज्याःगु दुर्लभातिदुर्लभगु च्यागू दुर्लभमध्ये थौं
बुद्धया शासन कीत प्राप्त जुया च्वंगु दु । मनुष्यभाव नं
लाभ जुया च्वंगु दु । सद्धर्मं न्यनेत दुर्लभ मजू । आवश्य-
कता दु केवल श्रद्धा सम्पत्ति दुम्ह यथार्थ मानव । उर्कि
कीसं नुगः मध्यासे धाय् फु मानवधर्मया प्रवर्तक बुद्धया
मानवोपकारी धर्मयात थ्वीकेत मानवतां जाःपि मानव
ज्वीमाःगु अति आवश्यक जू । बुद्ध नं मानव खः । की न
मानव खः । पाःगु केवल मानवता हे जक खः । उर्कि
बुद्ध धर्मयात थ्वीका मानव जुयाः थः व कतःया कल्याण
याय् गु वार्तविक मानवया कर्तव्य व बुद्ध धर्मया गम्सु
खः ।

— चम्पानानो शाक्य

छलफल

— मेघदूत

धर्मया पासापि सकले मुन । ठीक डलय् हे
थंगुलि सकले लय् ताः । थों छाय् थे इलय् हे सकले
थंगु धकाः खें जुल । छम्हस्यां छु निम्ह स्वम्हस्यां छप्वाः
म्हुतुं धाय् थे धाल छलफल मजुगु यक्व दत । छलफल
मज्वीकं शंका समाधान मजू ।

मेम्हस्यां धाल— की जकं धर्मया छलफल व धर्म
प्रचारकथं मुना च्वना । की खें ज्वी बलय् आलोचना
वा समालोचनाया खें पिहाँ वैगु । जूगु खें मेघदूतं आनन्द
भूमि पत्रिकाय् पिकया बीगु । थुकिं यानाः प्रचार जूसां
विहार विहारय् भन्तेपिनि व उपासकतय् विचय् अस-
न्तोषया खें ज्वीगु म्वाःम्वाःगु खें पिकया हल धकाः ।

छम्हस्यां धाल— मनू तय् गु म्हुतुप्वाः नं ती फेला ।
कीसं आलोचना यानागु स्वीतं स्यंकेगु नियतं मखु । सुक्षा-
वकयं व बुद्धधर्मं चिरस्थायी याय् गु विचारं खः ।
थूपिसं थ्वीका काइ । मथूपिसं असन्तोष पिकाइ ।
फुक्सितं चित्त बुझ् ज्वीक जया याय् गु कल्पना व्यर्वं
भिगु ज्या याय् बलय् मेपिसं खें ल्हाइगुली च्यूताः तय्
मज्यू । कीसं मखुथे मनमानी व एकोहरी जुयाः स्वार्थी
जुयाः ज्यायाय् मज्यू । आलोचना नं माः ।

हानं छम्हस्यां धाल— थव गन्थन छाय् थन ? कीपि
छुयाय् त मुनागु ? जि प्रश्न छगु न्यने धकाः वैगु । छल-
फल सुरु याय् माल ।

की भन्तेपिनि आपालं धैयें थेरवादी विहारय्
विदेशी बुद्ध मूर्तित जक आपाः खने दु । नेपाली संस्कृतिया
चि छु मदु । नेपाली बुद्धमूर्ति छाय मतःगु ?

लिसः वल— बालाःगु खें खःसानं नुगः कयकुंगु बौद्ध

संस्कृतियात हे मलोगु प्रश्न वल । नेपालय् गुलि नं विहार
बनय् जुल चन्दा कयाः दय्कूगु खः । अबलय् नेपाली
संस्कृतिप्रति प्रेम दुम्ह, संस्कृति रक्खा याइम्ह छह्य बयाः जि
बुद्ध मूर्ति छगू तय्का धाःपि सुं पिहाँ मवो । बौद्ध संस्कृति
धैगु नेपायागु जक मखु । बुद्ध धैम्ह न्हागु देशं नं शूचा
याय् बहम्ह शान्तिया अग्रदूत खः । उकि विश्वं थः नाला
काल । बौद्ध नातां बर्मा व याइलण्ड नेपायात बौद्ध-
सांस्कृतिक स्वापू दय्केत बुद्ध मूर्तित विया हल ।

संस्कृति धैगु पुलांगु वस्तु व ज्या खें जकमखु । बांकाशु
ज्यो खें जाःगु ज्या खें हे संस्कृति खः । पुलांगु हे जक संस्कृति
ज्वी धैगु विश्वास खः सा मनुखं न्हावले पाषाण युग व
जंगली॥जीवन हना च्वने माली ।

की नेपालीतय् विदेशी बुद्धमूर्ति थः याय् हैंगु मवो ।
तर भृकुति मय् जुं कोसःया रूप्य ल्हासाय् बुद्धमूर्ति यकुंगु
धाःसा गौरब ताः । नेपाली कलाकारं चीनया राजधानी
पेकिङ शहरया दथ्वी नेपाली कलाकयं चैत्य(चीभाः)
दय्का तःगु धाःसा बालाः ताः, यः ताः ।

२०३६ सालय् श्री ५ महाराजाविराज बर्माय् सवारी
जुया विज्यावलय् बर्मा सरकारयाते नेपाली बुद्धमूर्ति
उपहार स्वरूप प्रदान याना विज्यात । व हे मूर्ति तयाः
रंगून शहरया दथ्वी भव्य मन्दिर विहारया दुने नेपाली
कलां जाःगु चित्र तयाः दय्केत जग नयगु ज्या ज्वी धुंकल ।
लुम्बिनी विकास समितिया अद्यक्ष श्री लोक दर्गत बजाचाय়
नेपाली इंजिनियर छम्ह बवनाः रंगून विज्यानाः लिहाँ
विज्याय न धुंकल ।

विदेशय नेपाली मूर्ति तय् गु धाःसा ज्यू । थः याय्

विदेशी बुद्ध मूर्ति तथगु जक संस्कृति मखु । थव गजयोगु कथकु नुगः ।

भाजु ! कीथाय संस्कृति धीगु ध्यबा हे जुया च्वन ।
मुलां पुलांगु आगमय च्वंगु मूर्तित, तिसात, पुलांगु बौद्ध
कलां जागु पौभाःत फुकक धीथे विदेशय ध्यने धुंकल ।
धुंगु पत्ति संस्कृति रक्षा ज्वीगु ज्या मखा ज्वी । थेरवादी
भिक्षुपिसं बर्मा थाइलण्डया बुद्धमूर्ति तथाः विहार दयकल
संस्कृतिया रक्षा मजुल धकाः चिन्ता जुल । थव गजयोगु
विडम्बना ।

पोखराय लाखं लाख दां फुकाः दयका तःगु जापानी
चैत्यनाथ निसान मदयक थुनाः स्थंका बिल । नेपाली
कलाहृति जाःगु, नेपाली चैत्य दयकेत सुं संस्कृतिया पुजारी
नेपाली अग्निसरय मजूः थव हे ला नेपाली संस्कृतिया रक्षा
यायसाः छाग्गु ? थव हे ला सहानुभूति ?

छम्हस्यां न्यन थों कन्हयु महापरित्राण पाठ याकीर्पि
यक्त्र दया वल । ध्यबा नं च्यादो छिदो फुक धाःथे च्वं ।
महापरित्राण नं बुद्धधर्मं प्रचारया साधन खः तर व हे
ध्यबां गनं विहारय च्वनेगु थाय मदु थाय, थाय बाय लः
ट्यांकि मदु थाय दयका व्यूसा परंपरातकं धर्म ल्यनी ।
अक्ष गनं स्कलय हिति छधाः ट्यांकि छगः अथवा गनं-
पुस्तकालय छगु दयका व्यूसा बुद्धधर्मं रुन प्रचार ज्वी थे
च्वं । थथे जूसा मञ्जूना ?

लिसः वल— आमजोगु खे पिहाँ वै बलय का विहार
विहारय भन्तेपिनि व उपासक उपासिकापिनि विचय
असंतौषया खे पिहाँ वैगु । प्रश्न व सुक्षाव बांलाःसां.... ।

भन्तेपिमध्ये व अनगारिकापिमध्ये नं गुलिसिनं

सुक्षाव न्यगु खः महापरित्राण यायगु ध्यबां छगु मनूतय्त
ज्याय खेले दुगु परन्तु नं च्वनीगु दयकाः धर्म याय ज्यू ।
अथे धाःबलय खालय छोने मधाःसां ल्यूने ल्यूने धर्म हे
याय मते धाल का । महापरित्राण छगु यायगु तःधंगु इच्छा
खः धाल हैं ।

सुक्षाव न्यंपि नं दु । धर्मकीर्ति विहारया छम्ह
उपासिका ज्यापुनी नं न्हयटो दां तुक भैंतया आजाद
माध्यमिक विद्यालययात लःया ट्यांकि दयकाः प्रदान
यात । निदोति विद्यार्थी व शिक्षकत लः त्वनाः सुवाः विया
च्वन । भिक्षुपिसं थज्योगु समाज सेवा नं याःला !

मेगु उदाहरण माल धाःसा छम्ह उपासक पुण्यरत्न
तुलाधर विजयेश्वरी देगःया लिककसं लःया ट्यांकि दयकाः
निंह निंह पुण्य कमाय याना च्वन ।

स्वर्गीय तारा बीरसि साहुया पुण्य स्मृतिस वयकःया
श्रीमती हेरा देवी व प्रमुख परिवारपिसं आनन्द कुटी विहार
या प्रांगणय दां २४०००१- नीप्यदोलं मयाक खर्चं
यानाः आनन्दभूमि कार्यालय छगु दयका बिल । उकी हे
वाचनालय नं दु । नेपाली बुद्धमूर्ति छगु नं दु । अथे खं
थूपि नं दु । सफू नं छापय याना च्वंपि नं दु । छिदो दांया
धर्मया सफू छापय याना व्यूसा गजोगु पुण्य, गजोगु धर्मदान
ज्वीगु । पुलांगु संस्कृति धकाः हाला च्वंपिनि रुन नुगः
चमकं । वाहिरी कमंकाण्डयात हे धर्म समरूप्यजुयाच्वन ।

श्रीधः विहारया छम्ह उपासिका याकःनां बुद्ध
मन्दिर छगु दनाःनं छिम्ह श्रामणेर च्वनेगु छखा छै नं दना
च्वंगु दु । विष्णुमतिया सिथय फोहरगु थाय बांलाइबलय
सकसिनं खनी तिनि ।

“कर्तव्यनिष्ठपित अधिकारं पालि भपू वै ।”

— वैकुण्ठ प्रसाद लाकौल

जितः चित्त बुद्ध्य मजू

अजःपि खनाः गुम्हकि विहारय् बाखं धर्मउपदेश जुया च्वनीबलय् न्हाबलें क्वाला क्वाला हालाः गफ याना च्वनी । थुकियानाः बांलाक न्यनाच्वंपिन्तनापं साप हे मर्छि ।

अस्मिता मानन्द्वर

७६ स्थूला थे ?

★वय् वियातःगु न्यागु विशेष सद्गुणंयानाः
बुद्ध्यात विश्वयापाखें हे सम्मान प्राप्त जूगु खः-

- १) च्वन्ह्याःगु व्यवहार अथवा शीलवान् जूगुया
नापं थःगु मनोवृत्तिप्रति अंकुश तयाः प्रत्येक
क्षण सतकं व सजगम्ह 'संयमी' जूगुलि ।
- २) न्यनागु भरय् जक मखु किन्तु थम्हं यानागु
अनुभवया आधारय् उपदेश वीम्ह उच्चकोटिगु
दृष्टिकोण दुम्ह जूगुलि ।
- ३) प्रत्येक खँया लिच्वः छुज्वी धगु भविष्यया
विचार यानाः सुनानं खण्डन याय् मफैकथं
जक नवाइम्ह जूगुलि ।
- ४) शिष्यतय् ज्याख्यलेमदुगु ज्ञानया बोक्षा लादय्
मयासे दुःखया स्वरूप, दुःखया कारण, दुःख
तंकेगु व न्हंकेगु उपदेश वीगुली च्वन्ह्याःगु
क्षमता दुम्ह जूगुलि ।
- ५) शिष्यतय् अःपुक छ्यले फैकथंयागु कार्यक्रम
न्ह्यथनाः सुथनिसे छु छु ज्या याना, मनय
गजः गजःगु कल्पना लुल अले छु खँ ल्हाना
च्वना धैगु खँय् सजग व सावधान ज्याःलि
मनूतय् थःगु उपदेश पालन याकेगु लँपु
क्यनेफुगु शक्ति दुम्ह जूगुलि ।

★ भारतं बौद्ध शिष्टाचार तनावंगुया कारण
थथे खः-

- १) जातपातयात मान्यता मविसे समानतायात
प्रमुख स्थान ब्यूगुया कारणं कटूर्पि जातिवा-
दीतयृत बुद्ध धर्मय् थाय् मदुगुलि ।
- २) आत्मावादोत्सें अति गम्भीरगु अनात्मवाद
थवीके मफुगुलि ।
- ३) पुलांगु ब्राह्मणवाद हाकनं शक्तिशाली
जुयावःगुलि ।
- ४) बौद्ध समाजय् आध्यात्मिक कमजोरी व नैतिक
पतन जूगुलि ।
- ५) भिक्षुसंघय् एकता मदुगुलि ।
- ६) बृद्धधर्मय् अबौद्ध दर्शन ल्वाकज्यावःगुलि ।
- ७) विदेशी आक्रमण जूगुलि ।
- ८) धर्म रक्षा याइम्ह राज्यशासक मदुगुलि ।
- ९) ईश्वरयात मान्यता मदुगुलि ।
- १०) भिक्षुत भौतिक लाभ सत्कारय् दुज्ज्वाःगुलि ।
- ११) राजनीती ह्यूपाः वःगुलि ।
- १२) धर्मप्रवर्तक अथवा धर्मतंस्थापकतय् जनतां
आत्मीयभावं स्वोकार मयाःगुलि (थः नाला
मकाःगुलि)

सम्पादकयात् गीतौ

सम्पादकजु,

‘आनन्द भूमि’ न्हापा स्वयाः न बलना
वैचंगु लयताय् दुगु खै खः । उकि धवया दीर्घायु कामना
याय् । थकी गुलि न च्वसुत दुथ्याना वैचंगु खः, ब्वने
बलय् उलि हे रस दु । उकि थजःगु ज्ञानया रसं जाःगु
च्वसुत सदानं बौद्ध धर्मविलभी वा सकल नेपामिन्त
सवाः काय्काः सेवा याना वैचंगु ‘आनन्दभूमि’ या
अस्तित्वं गुलै मन्हनेमा ।

बूगु पत्रिकाय् पिदना चंगु गुलि न न्हून्हूगु स्तम्भत
दु, साप हे न्यसुलाः । जितः चित्त बुक्य् मजूः स्तम्भ
ला बौद्धधर्मं सम्बन्धी नियमय् च्वनाः थःत होश तंका
च्वनीपित होशय वय्का बीम्ह स्यत्लाम्ह खः । अथे
हे बूगु स्तम्भं छीगु समाज, सभ्यता व संस्कृतियात मल्व-
यक ज्ञा याना ज्वीपिन्त न होशय् हया वी धंगु विचाः
दु । ‘क्षि न्यूला थें?’ स्तम्भं दे वा विश्वया कुंकुलामय्
चंगु दुर्लभगु ऐतिहासिक बौद्धस्थलत वा मेमेगु साधनत
जीगु न्हूःने यचुक पिचुक न्ह्यव्ययाः मस्यूपित सीके बीगु
न कुतः वाः । ‘सम्पादकीय’ स्तम्भ छगुलि यानाः क्षे हे
पत्रिकाया छाय् (शृंगार) हे बांलाना वल । सम्पादकीय
बौद्ध युग्यात माःगु न्यसुलाःगु शस्त्र खः । युगु स्तम्भ
पत्रिकाया मू स्यें, स्वं (नुगः) धा.सां पाइमखु । थुकि
बौद्धधर्मं सम्बन्धी सामाजिक, आर्थिक, अले साहित्यिक
व सांस्कृतिक रुयलय् गुलि, छु, गथे प्रगति जुयाच्वन
वा दुर्गति आदि खैंत न्ह्यव्ययाः सकल नेपामिन्त न्हाय्-
कनय् थैं यचुक व्ययनाः जागृति हया ब्यू । नेपामिन्त जक

मखु विश्वया कुंकुलामय् न्यंकभनं च्वर्पि धर्मविलभीतय्
नुगलय् थंक स्वचाक चेतना थना वी ।

तर मछालापुगु खै धवहे कि थजः थजःगु स्यलाःगु
साधनत दुथ्याना चंगु दु थे खवाः पौ धाःसा साप हे गंसि
जुया वैचंगु खनाः अजूचाः । यदि खवाः पौ छगु न बांलाना
वःगु जूसा धव पत्रिकाया खवाः चक्कनाः छु कुंखिने थाय्
मदेगु ज्वीमाः ।

जिगु धापू थव हे कि थुगु पत्रिकाया खवाःपौ भद्वा
खने दैवल । बुढीकन्याया खवापालय् आधुनिक छाय्
(शृंगार)या पाउदर आदि लंपुलि छाय्पाः बांलाकां वैत
बांलाः धका धाय् जीला? अथे हे धैयें थूगु पत्रिकाया
पुलांगु रूप हिलेगु धकाः छगु निगू हिला बुला यानाः
लंपुलि छाय्वंतु खवाःपौ बांलाः धाइ मखु थे च्व । उकीसं
भं आलु खवलाये सालु । थथे सालुगुया मतलब थप्यंक
धाय् छिकि कि निगः प्यगः म्हंचाइगु ल्याः स्वःगु ज्वीमा
धकाः । दुने गुलि न न्यलाः, पिनेयानाः वया महत्व गरखेसे
च्वना वः । ‘सल न्यायफु लगाम न्याय् मफु’या अर्थ
चरितायं थवया खवाः पर्ति न यानाः उला वयना चंगु थे
च्वना वः ।

पत्रिका ब्वकेत मनूतय् ध्यान आर्कषित याना काइम्ह
ला खवाः पौ हे न खः । युगु पत्रिकाया गुणत बांलाः जू ।
च्वसु बांलाइगु हे गुण खः । दुनेया गुणत गुलि न दु,
पिनेया गुणं गय्यें गय्यें मल्वःतासे च्वना वल । उकि
युगु पत्रिकाया प्रकाशकपाखें खर्च म्हंचाय्केगु पत्ती मस्वसे
(ल्यं २१ पेज्य)

सादर वन्दना !

- सरला अमात्य

नेपाःया चाय् जन्म जुयाः
माया ममताय् भूलय् मजुसे
राज्यश्री सम्पत्ति तोताः
जगत् उद्धारया लँपु माः वंम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

थःगु सँ यम्हं ध्यनाः
चीवरवस्त्र धारण यानाः
छन्दक कन्थक लित छोयाः
थः जगत् उद्धारया लँप्वी न्ह्यव्वाःम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

खुदेंतक तपस्या यानाः
बोधिज्ञान प्राप्त मजुसेंलि
न्ह्यु जानं हिम्मत कयाः
बोधिज्ञानया मार्गय् वंम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

बोधिवृक्षया मुलय् च्वनाः
सुजातां ब्यूगु भोजन ग्रहण यानाः
सुवर्णपात्र सागरय् च्वीके छोयाः
ज्ञान लाभ ज्वीगु निश्चय याःम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

जगत् उद्धार यायाः
थःगु दरवारय् विजयानाः
राहुलयात् थःगु अंश वियाः
जगत् उद्धार याना विजयाःम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

चयदैया उमेरय् निर्वाण जुयाः
विशाल जगत् तोताः
नेपाःया नां अमर यानाः
विश्व हे थःगु धाःम्ह
सिद्धार्थयात् सादर वन्दना !

(२० पेजया त्वं)

धैत गथे यानाः जिल व्यापक प्रचार प्रसार याय् फैपाखे ध्यान
तथमाःये च्वं । अज गुलि फत उलि बौद्ध जगतय्, समाजय्
न्ह्यचीका यंकेगु कुतः याना च्वंगु दयमा : धैगु मनंतुना ।

‘तू कूच्छि त्याः स्वतले मले कूच्छि ह्वब्बाइ’ धैगु अर्थया
चरितार्थ ध्वया प्रकाशक, व्यवस्थापक अले मेमेपि संरक्षक
महानुभावपिसं मयायमा । ध्वया अस्तित्वय छुं किचः
मवयमा । धैत फयां फच्छि व्वलंकाः धिसिलाकाः गाम-
गामय्, देशं-देशय्, अले विश्वया कुं कुलामय् च्वनाच्वंपि
सकल धमविलम्बीपिनि न्ह्यःने संगतय् नगु थीथें थीका

तयफुसा ध्व पत्रिकाया मूँ जक महत्वपूर्ण जू वै । नापं
शान्तिनायक भगवान् बुद्धं क्यना विजयाःगु शान्तिया
लँपु न्ह्याबलेया लागी अवश्य नं पवित्र जुया च्वनी ।
उकि लिपायागु लां (महिनं) निसें ध्वया स्तर रुं थाहाँ
बंगु स्वय् खनेमा । खवाःपौ ल्हव्वना वंगु स्वय् दयमा । ध्वया
अस्तित्व सदा मन्हनेमा धकाः आशिका याय् ।

-सिद्धि रत्न शाक्य
ॐ बाहा: ये

Every living entity is an individual. A person acts with his personality. Everybody wants to show his personality to others. Showing of personality is an expression of ego of a person. Ego consists of greed, anger, arrogance and envy. All those underlying things cannot be separated from ego. Ego is always working in a person not to hesitate to do any sorts of act to fulfil it. Both foolish and wise cannot live apart from ego. Ego is very closely related to mind. Mind is the nucleus of a body. It is very turbulent. It makes a man individualistic.

The human mind is very conscious. Aside from human consciousness there is consciousness in dogs, worms, birds, beasts, trees and other species. Mind gets knowledge. Knowledge and consciousness are the main factors essential for the personality of a person. So a person should not suffer from knowledge and consciousness. That suffering from lack of knowledge leads to animal life.

Mind is always inclined to enjoyment of the worldly things. A person's desire for power is to enjoy which is acquired by the money, arms and

armaments and other forces. When the power and forces dominate a person he or she forgets ethics, iticacies, discipline etc, which are the essential qualities of a person. Ego begets thirst. Thirst creates the suffering in a person. After all every one is suffering in this world.

To be free from suffering one should live a life with high thinking. On the contrary high living and plain thinking is very bad for the conscious life. Realization is the only obligation of human being. Otherwise a person will be perished by the unlimitted desire of mind. Mind directs a person to show its personality to others. Personality clashes are also very usual which bring conflict from person to person and even from country to country. Productions of destructive arms and armaments are nothing but the creations of a kind of conflicts between powers. Greed, anger and attachment etc. grow because of power which act upon one's activity. It is a matter of great regret that peace has not been practised anywhere. Without peace nobody can live happily. For everybody can say what life is.

To have peace only thing necessary

for a person is Sila. Sila can remove all the evils of human minds. Sila means morality. It is not necessary to define the word morality. Morality is considered in different concepts as natural disposition, behaviour, virtue, amiableness, propriety, kindness and modesty. It is believed that every person might have felt morality. Everyone expects to be behaved by the others. Sila makes a man to be good behaved. The light of Asia Lord Buddha also had preached the people Sila, morality for making the world peaceful. According to Sila Lord Buddha there are two kinds of to be followed by the people i. e. Pancha Sila the five precepts and Asta Sila the eight precepts. In Pancha Sila, a man must vow firstly not to kill any living being, secondly not to take what is not given by others willingly, thirdly not to do any wrongful sexual acts, fourthly not to tell a lie and lastly not to indulge in intoxications.

In Asta Sila there are three more things to be vowed other than the above mentioned five precepts with

a little difference in the third vow i.e. to abstain from sexual intercourse. The sixth precept is to take the precept to abstain from taking food at untimely. The seventh precept is to take the precept to abstain from dancing, singing, music and not to exhibit oneself with the use of perfumes, garlands, unguents and bodily adornments. Similarly the eighth is to take the precept to abstain from using high and luxurious couches.

So, Sila holds an important and supreme place. Sila is the putting into practice the codes of conduct such as non-violence, charity, benevolence towards subordinates, esteem for these who deserve esteem, pity, these and similar acts are the principles every one ought to follow without following superstitious rites and ceremonies.

Thus one must understand Sila in truth. In this way, everyone must practise Sila to utilize this to human life which is the way to live happy and peaceful life.

*Great minds discuss ideas, average minds
discuss events, small minds discuss people.*

— **Anonymous**

Thanks To The Buddha

-Anand Pushpo

Thank you O Buddha
For your birth
In this mortal-immortal world.
When I am full of hopelessness,
And when all futility of this outer world
Becomes clear;
When life seems only to be a process
of worthlessness,
Suddenly your awakening
Message echoes in my inner being
And that sows the seed of
Beyond-mind-world in my life:
O hope of hopeless hearts,

O singer of Nirvana,
O dancer of stillness,
And the leader of Pathless path to
nothingnesses
You are the bright shining window
On the verge of Nirvana,
Through which I have to fly
To merge into the endless consciousness
of the Truth.
O Buddha,
Your language shakes me
And your silence opens the door
Of blissful existence in my life.

We express our Good Wishes for the success of

THE ANANDA BHUMI

Monthly magazine of Bhuddhism

By

RELIABLE BUILDERS

The pioneer building Contractor in the Kingdom of Nepal

Cable: "STAR"
Phone: 12530
14731

Address:
Panchavati, Thapathali,
Kathmandu, Nepal.

Anandakuti Vidyapith Column

(From the visitor's book)

1. Visited this school which is still in its infancy, at the invitation of the teachers. To my knowledge this is the only Buddhist school where Buddhist children receive an education on Buddhist principles. Both Buddhists and Hindus seem to take an active interest in the improvement of this flourishing Buddhist institution which deserves the support of all Buddhists and Hindus who live in perfect harmony in this birth land of the Buddha. I suggest that a separate class be held to teach English and other useful subjects to Nepali Bhikkhus (Monks).

Venerable NARADA
30-4-1956

2. I have been greatly impressed with this institution. The Sayadow (VENERABLE) deserves very much credit for this brilliant initiative in opening this non-denominational school with complete provision for boarding for students. It is an initiative that deserves full supports and I wish it all success.

I am happy to donate £ 100/- towards the school fund.

U. Nu.
Prime Minister of the Union of
BURMA

न्हूगु प्रकाशन

चैत्यपूजा— थुकी चैत्य गोगु प्रकारया दु उगु बारय् व्याख्या नापं दिवंगत कर्णमान शाक्यथा
अनुकरणीय आदर्शमय जीवनी दुश्याका तःगु दु ।

चवमि— भिक्षु सुदर्शन

प्रकाशक— हेरामाया शाक्य परिवार

विशाखा-चरित्र— विशाखा छम्ह बुद्धकालीन मिसा जूसा मिज तुँडाह खः । अ अगु बौद्धतर्स
मब्बसे मगाःगु सफू खः ।

लेखक व प्रकाशक— भिक्षु प्रज्ञारश्म

मू— २१५०

सुम्पादकीय

श्रीलंकामा लुम्बिनी प्रदर्शन

गाउँको अंकमा बैंकमा भएको लुम्बिनी प्रदर्शनी संबन्धी क्रियमा आफ्नो विचार पोख्दा श्री ५ को सरकारको ध्यान आकर्षित होस् भने हामीले विशेष जोड दिएका थिएँ। तस्को लगतौ श्रीलंकामा पनि लुम्बिनी प्रदर्शन भएको कुरा जानकारी हुन आएको छ। यो प्रदर्शनी लुम्बिनी विकास समिति, शाही नेपाल वायु सेवा विभाग तथा पर्यटन विभागको संयुक्त तत्वावधानमा भएको भने थाहा हुँदा हामीलाइ खुशी एवं सन्तोष हुन आएको छ।

श्रीलंकामा भएको लुम्बिनी प्रदर्शन चार दिनसम्म भएको थिए र उक्त प्रदर्शन नौवटा देशका महामहिम हाइकमिन्हरहूँ, राजदूतहरू, भूतपूर्व मन्त्रीहरू, मेयर आदि समेत ७ हजारमध्या बढी श्रीलंका निवासीहरूले अभ्योकन गरेका थिए। सो प्रदर्शनमा राखिएको आगत्नुक पुस्तिकामा विभिन्न दर्शकहरूले आ—आफ्नो हार्दिकता प्रकट गरेकोबाट नेपाल र नेपालीप्रतिको विशेष परिचय द अद्वा व्यक्त भएको कुरा स्पष्ट भएको छ।

दर्शकहरूलाई नेपाली संस्कृति र बुद्धधर्मप्रति सौम्य-रूपमा दृढी छुकाब दिन सकेको तस प्रदर्शनीको हूलो विशेषता हो।

‘लुम्बिनी’ भनेपछि हुरूथक हुने मित्र राष्ट्रका मित्र-घणहरूले हुदूको जन्मरथल ‘लुम्बिनी’ नेपालमा छ भने

नयाँ कुरा थाहा पाउँदा लुम्बिनी र नेपालप्रतिको पूर्वधारणा र भ्रम हट्न गएकोमा प्रदर्शनीको सार्थकतालाइ अंगीकार गर्दै आफ्नो नेपाल भ्रमण हुने एक सौभाग्यको कुरा, मानी नेपाल भ्रमणको उत्कट इच्छा राख्नु अस्वाभाविक होइन।

नेपाललाइ धेरैले बौद्ध-देश सम्झेका छन् र यही नाताले नेपाललाई सद्भावनाले हेर्ने गरेका पनि छन्। बौद्ध संस्कृतिले ओतप्रोत नेपाल साँचै सुन्दर र शान्त छ भनी कल्पना हुनु पनि कुनै वास्तविकताबाट टाढा हुने कुरा होइन। लुम्बिनी विकासका लागि मित्रराष्ट्रले श्रद्धा पोख्नु र यथाशीघ्र सफलताको कामना गर्नु नेपाली-लाइ हौसला हुन आएको छ भने आफ्नो अमूल्य निधिलाई पहित्याउन नसकी सयाँ वर्षसम्म हातबाँधी बेवास्तासँग रहेका नेपालीप्रति यो एक चिन्माइ पनि हुन गएको छ। विश्वभ्रातृत्व कायम गर्ने जमानामा विश्वमानवको पवित्र संझना मात्र पनि त्यस लक्ष्यपूर्तिका लागि कम कामयादी हुनेछैन। यो पवित्र संझनाको अद्वितीय लोत हुद्धभूमि लुम्बिनी नै हुन आउँद्य। यस्तो अवस्थामा श्रीलंकामा गई लुम्बिनी प्रदर्शनको आयोजना गर्ने प्रतावराखी सो कामको कार्यान्वयन समेत भएकोमा सम्बन्धित निकाय अति धन्यवादका पात्र हुन आएको छ। श्रीलंकावासीले समेत आयोजकहरूलाई विशेष धन्यवाद दिई फेरिफेरि

पनि यस्ता प्रदर्शनीको आशा राखेका छन् भने आफ्नो राज्यिय विमूलि र राष्ट्रको विशेषता प्रदर्शन गर्ने हाम्रो आशा अभ बलियो हुनु स्वाभाविक छ । देश देशका बीचको मित्रताको लागि यस्ता प्रदर्शन—कार्यहरू अचूक रामबाण औषधी हुनसक्छ ।

श्रीलंकाको यस लुम्बिनी प्रदर्शनको सिलसिलामा यहाँका माननीय सांस्कृतिक मन्त्रीले लुम्बिनी विकासकालागि विशेष सहयोग गर्ने निर्णय गर्नुभएको कुरा पनि हाम्रो लागि कम गौरवको कुरा होइन । यस गौरवमय निर्णयहरू अनुसार लुम्बिनी विकासको गुरुजना अनुरप लुम्बिनी योजना क्षेत्र भित्र पर्ने यात्रु विश्रामगृह (Pilgrim Lodge) लाई आवश्यक संपूर्ण रकम चौंतीस लाख सिहली रूपैया महामहिम राष्ट्रपति श्री जयवर्धनको नेपाल लुम्बिनी भ्रमणको सिलसिलामा व्यक्त गर्नु भए अनुसार एक करोड मध्येबाट क्रमिकरूपमा निकासागरी पन्थाइने अनि लुम्बिनी विकासलाई आर्थिक सहयोग गर्ने हेतुले श्रीलंका भरि व्यापकरूपमा चन्दा संकलन गर्न सांस्कृतिक मन्त्रालयको महानिदेशकको अध्यक्षता विभिन्न बौद्ध

संस्थाहरू र पत्रकारिताका प्रतिनिधिहरू एवं बौद्ध विद्वानहरू समेत सम्मिलित भएको लुम्बिनी योजना चन्दा संकलन समिति गठन गर्ने भएको छ भने हाल चालु भइरहेको संसदीय बैठकमा श्रीलंका सरकारको प्रयासबाट प्रस्तावित त्रिकोण सांस्कृतिक विकास गर्ने क्रममा लुम्बिनी विकासलाई पनि समावेशगरी कानूनी सर्वादा प्रदान गर्नुका साथै लुम्बिनी योजना क्षेत्र भित्र रोप्त श्रीलंकाबाट बोधिवृक्ष प्रदान गर्ने समेत भएको कुरा हाम्रो लाभि कृतज्ञताका महानतम कुरा हुन आएको छ । यस्तो स्थितिमा जिम्मेदारी वहन गर्नु र इमान्दरिता काथम गरी अस्तित्व जोगाउनु हामी नेपालीको लागि ठूलो साहसको कुरा हुन आएको छ । अब हाम्रो पाइल कछुआ र खरायोको नमै कमिला र जरायोको हुनुपरेको छ ।

अन्तमा हामी पुनः दृढ विश्वासका साथ प्रही आशा गद्दैं कि यस्ता प्रदर्शनहरू अदृढल्यमा हुँ दैगई पश्चिमी मुलुकतिर पनि विशेष सजधजका साथ आयोजित हुनेका र लक्ष्यप्राप्तिका लागि बुद्ध र तत्सम्बन्धित स्थलहरूपरिवासी र सुदृष्टि पनि संपूर्ण नेपाली जनताका हुनेछ । ★

**परित्राण—सूत्रपाठद्वारा विरामीहरूको रोग निको भइरहेको देखिन्छ ।
यो मन्त्रको चमत्कार होइन । भगवान् बुद्धको मैत्री र करुणा तथा सत्यताको चमत्कार हो ।**

—भिक्षु अश्वघोष

ਸ੍ਰੀ ਪਾਂਦੂ ਗੁਪਤ ਵਿਖਿ

ਸ਼ਵੇਤ ਤਾਰਾਵੀਰ ਸਿਹ

ਸ਼ਵੰਗੀਧ ਤਾਰਾਵੀਰ ਸਿਹ ਕਨਸਾਕਾਰ ਗੁਮ਼ਹਸਿਗੁ ਪੁਣਿਸਮ੃ਤਿਸ
ਆਨਨਦ ਭੂਮਿ ਕਾਰਾਲਿਯ ਛਗੁ २४,०००।- (ਨੀਘਦੀ)

ਵਾਂ ਤੁਕ ਦਧਕਾ: ਆਨਨਦ ਕੁਟੀ ਵਿਹਾਰ ਯਾਤ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਰਾਦੇਵੀ ਕਨਸਾਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ
ਧਾਨਾ ਦੀਗੁ ਦੁ।

श्री लंका —

दन्तमन्दिरमा पूजा

भृतपूर्व प्रधानमंत्री श्रीमती बण्डार नाइकले विशेष धार्मिक पवंमा भगवान् बृद्धको दन्तावशेष राखिएको दन्तमन्दिरमा जानुभई नरिखलतेलको बत्तीबाली फूल चढाई प्रायंना गर्नु भयो ।

चीन —

बौद्ध अभियान

धेरै वर्ष पछि जनवादी गणतन्त्र चीनमा बुद्धधर्मको पुनर्जागरण भइरहेको समाचार छ ।

1980 अक्टोबर 1 तारीखका दिन ३१ जना भिक्षु बनेको समाचार छ । उक्त बौद्ध अभियान चीन बौद्ध-संघका उच्चकोटीका नेता चाउ-यु-च को नेतृत्वमा भएको पेकिङ ढेली अखबारमा छापिएको थियो । चीनमा नयाँ संविधान सुधारका फलस्वरूप बौद्ध अभियान सुरु भएको हो ।

बोधिसत्त्व चाहियो

युवक कम्युनिष्ट सदस्यहरू बोधिसत्त्वको मूर्ति काँधमा बोकी अब हामीलाई बोधिसत्त्व चाहिएको छ, हामीमा बोधि चित्त हुनुपर्छ भन्ने नारा लगाई जुलूसको रूपमा निस्की बुद्ध मन्दिरमा जान लाग्न थालेको समाचार छ ।

चान्तिक्षेत्र —

गुणानुस्मरणदिवस

आनन्दकुटी विहारको संस्थापक एवं कर्मठ नेपाली भिक्षु धर्मालोक महास्थविरको पुण्य स्मृतिमा गत आश्वीन २७ गतेको दिन श्री त्रिरत्न तुलाधरको शङ्का अनुसार

आनन्द भूमि

धर्मालोक गुणानुस्मरण दिवस भक्तिका साथ मनाइयो । उक्त अवसरमा भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरले नेपालमा बुद्धशासन पुनर्जागरणको लागि उहाँको देन ठूलो रहेको कुरा चर्चा गर्नु भयो । अन्तमा भिक्षु संघ र अनगारिका-हरूलाई भोजन दान कार्य सम्पन्न भयो ।

आनन्दकुटी विहार गुठीको तरफबाट भिक्षु सधलाई र अनगारिका बाँलाई लाकोपो र साबुन परिष्कार प्रदान गरिएको थियो । अब उप्रान्त धर्मालोक गुणानुस्मरण दिवस श्री त्रिरत्न तुलाधर र आनन्दकुटी विहार गुठी दुबै मिलेर मनाइने कुरा आनन्दकुटी विहारगुठीका सचिव श्री तीर्थ नारायण मानन्धरले बतउनुभयो ।

वार्षिक साधारण सभा

२०३७ आश्वीन २४ गते शुक्रवारको दिन आनन्दकुटी विहार गुठीको वार्षिक साधारण सभा बस्यो । उक्त गुठीका सचिव श्री तीर्थ नारायण मानन्धरले आनन्दकुटी विहार गुठीको बौद्ध गतिविधिबारे वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नु भयो ।

शङ्का

दिवंगत आफ्नी आमाको पुण्य स्मृतिमा श्रीमती पद्मशोभा कंसाकारको शङ्का अनुसार साप्ताहिक धर्म देशना किण्डोलस्थित बोधि विहार (उपासिकाराम) मा भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु प्रज्ञारश्मि, भिक्षु कुमार काश्यप, भिक्षु विवेकानन्द, भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु धम्मानन्द, भिक्षु जानसागरद्वारा सम्पन्न भएको थियो । यस प्रकारको शङ्का शाङ्कगर्ने नयाँ चलन भने पनि हुन्छ ।

अकों प्राप्त समाचार अनुसार आश्वीन महीनाको अन्तिम सप्ताहमा बोधि विहार के आयोजनामा श्री दिव्य-रत्न तुलाधरको शङ्का अनुसार भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु

विवेकानन्द, अनगारिका सुचिता, अ० संघरक्षिता, अ० सत्यपारमिद्वारा एक सप्ताहसम्म धर्म देशना कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

पुण्यस्मृति

दिवंगत ज्ञानमानसिह बनियाको पुण्यस्मृतिमा बुद्ध-मूर्ति स्थापना गरी बनाएको बुद्ध मन्दिर वार्षिक उत्सवको उपलक्ष्यमा २०३७ कार्तिक ६ गते सबै भिक्षुसंघ र अनगारिकाहरू (भिक्षुणीहरू) आमन्त्रित गरी श्रीघलमा श्रीमती चम्पावती बनिया परिवारको श्रद्धा अनुसार बुद्धपूजा पुण्य कार्य सम्पन्न भई कल्पवृक्ष दान पनि भएको थियो ।

ध्युलिखेल —

पानो ट्यांक प्रदान

२०३७ आश्वीन १० गते का दिन श्री सर्यं प्रसाद व्यांजले दिवंगत आमाको पुण्य स्मृतिमा स्थानीय पूर्वाराम विहारलाई ४०००।— (चार हजार) धन व्यय गरी बनाइएको पानी ट्यांक प्रदान गर्नु भयो ।

उक्त ट्यांक उद्घाटन गर्नुहुँदै याइलाण्डका भिक्षु सज्जासप्तोले भन्नुभयो— बुद्धलाई पुष्प धूपद्वारा पूजा गर्नुलाई आमिष (भौतिक) पूजा भनिन्छ र यस्तो पानी ट्यांक बनाइ पूजा गर्नुलाई प्रतिपत्ति पूजा अर्थात् आदर्श पूजा भनिन्छ ।

आ-आपनो शुद्ध कर्मले मुक्त हुन्छ

धर्मकीर्ति विहारको धर्म प्रचार अभियानको रूपमा भइरहेको २८ सौ बुद्धपूजा गत आश्वीन १० गतेका दिन काघे जिल्ला धुलिखेलस्थित पूर्वाराम विहारमा सम्पन्न भयो ।

पञ्चशील प्रार्थना पद्धि स्थानीय श्री चक्र प्रसाद श्रेष्ठले स्वागत भाषण गर्दै धुलिखेलमा पूण्यमाया उपासिकाको प्रयासबाट बुद्धधर्म प्रचारार्थ बौद्ध विहार निर्माण भयो र हाल गुणघोष भन्ते बस्तु भएकोले हामीलाई ज्ञानको बाटो प्राप्त भयो भन्नुभयो । आजै धर्मकीर्ति विहारको बौद्ध कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

त्यसै कममा कसैले कसैलाई शुद्ध गर्न सक्तैन । आ-आफ्नो मनमा धर्म चेतना र धर्म अबबोध शक्ति उठेर आएपछि मात्र दुःखबाट मुक्त हुन्छ र शुद्धो प्राप्त हुन्छ र पुण्य कार्यमा पनि संलग्न हुनुपर्छ भनी अनगारिका धर्मवतीले भन्नुभयो ।

याइलाण्डका भिक्षु सज्जासप्तोले तृष्णाको कारणले नै राग, द्वेष मोह उत्पन्न हुन्छ र दुःख भोगनुपरेको छ भन्नुभयो ।

भिक्षु गुणघोषले धर्म देशना गर्दै भन्नुभयो कि बुद्धधर्मलाई हृदयदेखि सम्झी बुझी पुण्य गरेको खण्डमा दुःखबाट मुक्त हुनसक्छ भनी राजा धर्मात्मा भएकोले प्रजा पनि धर्मात्मा भएको दृष्टान्त कथा प्रस्तुत गर्नु भयो ।

भिक्षु अश्वघोषद्वारा भएको बुद्धको गुणमरणका साथै बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । सुश्री प्रेमहेरा ताम्राकारले धन्यवाद जापन गर्नु भएको थियो ।

दिवगत धनमायाको पुण्यस्मृतिमा आफ्ना तीने छोरा-हरू लुपुरत्न, करुणारत्न र पुष्परत्न तुलाधरहरूले बुद्धपूजामा उपस्थित श्रद्धालुहरूलाई जलपान संग्रह गराउनु भयो ।

पूर्वाराम विहारको तफंबाट भिक्षु र अनगारिकाहरूलाई भोजन दान पनि भयो ।

महापरित्राण

धर्मकीर्ति विहारया उपासक उपासिकापिनि ग्रवसालय् श्रीघलय् भिक्षु महासंघपाखें महापरित्राण पाठ जुल । उक्त अवसरय् ज्ञानमाला भजन व भिक्षु बृद्धघोषपाखे परित्राणया वारय् उपदेश नं जुल । भिक्षुसंघयात बर्मा छिक्यया:गु पिण्डपात्र व अनगारिकापित स्टीलयोगु भु छ्याः छ्याः भोजन सहित दान जुल । थथे हे लगभय् हारां मिस्त्री व सपरिवारया धद्धां महापरित्राण पाठ व ज्ञानमाला भजन जुल ।

धर्मोपदेश व पूजा

पुन्ही पतिकं ज्वीगु कार्यक्रमकथं कर्तिपुन्ही खुन्ह आनन्दकुटी विहारय् भिक्षु अश्वघोष व भिक्षु अनिरुद्ध धर्मोपदेश याना विज्यात । स्वयम्भू फ्वीरुयःया आनन्द भुवन विहारय् औसि पतिकं सुथय् सुथय् ज्वीगु कार्यक्रमकथं भिक्षु कुमार काशयपपाखे उपदेश जुया च्वंगु दु । थथे हे लय् अष्टमि पतिकं गण महाविहारय् व औसि पतिकं श्री सुमंगल विहारय् नं बृद्धपूजा दु ।

वर्षावास सिध्धल

आपाठ पुन्ही खुन्ह निसें स्वलातक भिक्षुपिनि वर्षावास च्वनेगु नियमकथं नेपालय् थेरवादी भिक्षु पिनि कर्तिपुन्हीया कन्हय खुन्ह वर्षावास सिध्ल । थव वर्षावास च्वनेगु नियम अबौद्ध जैन तय्गुपाखे वोगु खः । वां दायक वांसय व बुँया द्यामं द्यामं वामा गोगो त्वीक भिक्षुपि जुया च्वंगु खनाः दोषारोपण वल । थव हे आरोपं वचय् याय्त भगवान् बृद्धं भिक्षुपित वर्षा महिना स्वलाया छथासं च्वनेगु नियम दयका विज्यात । विशेष जरुरी ज्या दत घाःसा नहय्चा तक पिने चाहिनाः च्याचाया चाय् थः च्वना आनन्द भूमि

थाय् तुं लिहाँ वय् ज्यूगु नियम नं दयका विज्यात । थुगु- देय् भिक्षुपि सुबोधानन्द, प्रज्ञारश्मि व सुमंगल, गण विहारय्; बोधिसेन व आदित्यपाल सुदर्शन विहारय्; प्रज्ञानन्द शाक्यर्थिह विहारय्; विवेकानन्द बौद्ध समस्कृत विहारय्; अश्वघोष ध्यानकुटी विहारय्; महापत्थ चन्द्रकीर्ति विहारय्; गुणघोष पूर्वाराम विहारय्; बृद्धघोष सुमंगल विहारय्; ज्ञानसागर श्रीघः विहारय् वर्षावास च्वनाःलि सिधःगुय लसताय् अद्वावान् उपासक उपासिकापिनिपाखे भिक्षुसंघयात व अनगारिकापित कठिन चीवर दान व कल्पवृक्ष दान जुल । उगु अवधी भिक्षु महास्थविरपिनिपाखे धर्म-देशना नं विशेष रूपं जुल ।

जीर्णोद्वारया लागी सहयोग

आनन्दकुटी विहारया संवावास जीर्णोद्वार जुया च्वंगु दु । २०३८ सालय् आनन्दकुटी दायक सभाया आयोजनाय् खुसः तीर्थयात्रित रेलं यंकाः ल्यंगु ध्यबां उक्त संवावास जीर्णोद्वारया ज्या सुरु जूगु खः । तीर्थयात्रायाँ ल्यंगु २०००००- (न्यीदो दाँ) पक्वी धुंकल । आः अद्वावान्पिसं थुकी सहयोग वियाः भिगु द्विपुसा पिना दीत दायक सभां आह्वान याना च्वंगु दु । नारं जन्मदिया लसताय् परलोक ज्वी धुंकपिनिगु नामद् आर्थिक सहयोग प्राप्त जूर्ये थज्याःगु पुण्यकार्ये न्हाचिलेत इनाप नं याना च्वंगु दु ।

आनन्दकुटी दायक सभाया इनापकथं क्रिष्टल होट-लया साहु सानुरत्न स्थापितपाखे ल्यूने पाखेयागु छ्यादय्का बीगु वचन विया दिल । अथेहे श्री मणिहर्षं ज्योति साहुपाखे जिन्सी सामोन दण्डी ५ लेन ४०० के जी २ लेन १०० के जी व श्री पूर्णकाजी तुलाधरपाखे लः तय्गु ध्रम छ्याः चन्दा स्वरूप विया दिल ।

थुगु ज्याय् नगद सहयोग वियादीपि थुकथं खः:-

अनगारिका विरति		३००।— स्व० द्रव्यधर व ज्ञानलक्ष्मीपिनि नामं अनगारिका	
स्व० अष्टनारायण मानन्धरया नामं श्रीमती प्रेममाया	३००।— सुमना	२०२।—	
मानन्धरपाखे	५००।— सत्यपारमि अनगारिका	१०।—	
श्री बोधिरत्न शाक्य, त्रिशूली	५०१।— सुभद्रा "	१०।—	
सानुमाया, धिमेलोहैं	१०१।— संविमिता "	१०१।—	
हेरामाया शाक्य, किडोल	१००।— सरोजिनी "	१०३।—	
अनगारिका मागन्धी	१५०।— आर्यतारा, थैहिति	१०।—	
कृष्ण कुमारी, लगं	१०।— आसारत्न (भाइदाइ), तेबहा	१०।—	
सूर्यमाया, चिकंमुगः	५०।— रत्नमाया, तेबहा	१०।—	
बौद्ध परिवर्त्ति शिक्षा, गणबहा	१०५।— बेखानारां, धिमेलोहैं	५।—	
बुद्धलक्ष्मी बजे	५०।— सन्तुमाया, झीख्यः	२०।—	
चैत्यमाया, थैबहि	१०।— चन्द्रमाया, कमलादि	५०।—	
मिथूदेवि, तेबहा	१०।— न्हुछेलाल, कमलादि	५०।—	
नानिशोभा, झोछे	१०।— हीरालाल नकर्मि, दिल्लीबजार	१०१।—	
जगत्माया, दिल्लीबजार	१०।— भुवनकृष्ण मानन्धर, क्षेत्रपाटी	१०१।—	
देखानारांया नामं देवमाया, झोछे	५०।— रवि मानन्धर, दिल्लीबजार	५०।—	
रत्नमाया, कालिमाति	२०।— श्री कुमारि मानन्धर, दिल्लीबजार	१००।—	
लक्ष्मीमाया शाक्य, यल नागबहा	२०।— पद्मलाल मानन्धर	२५।—	
अनगारिका खेमानन्दी	१०।— कांच्छि उपासिका	५।—	
" सुजाता	५०।— श्री मानरत्न, चिभाःख्यः	५०।—	
" सुशीला	६।— लानिमाया	१०।—	
" उत्तरा	२०।— सुजंमाया	१०।—	
" संघशिला	१०।— प्रत्येकमान तुलाधर, तैलाछि	१०।—	
" विनीता	५।— लक्ष्मीमाया महर्जन	२०।—	
" विजिता	१००।— जापानया पर्वतारोहि मृत्यु जूपिनि नामं		
" कुसावती	५।— निखलःयापाखे	२,०००।—	
चन्द्रशोभा	१०।— अनगारिका दानशिला	१००।—	
हर्षवहादुर, कवहिति	१०।— तुलसीमाया धोबिनी, धिमेलोहैं	१००।—	
शिलदेवि, तैलाछि	१०।— स्व० निर्मला शाक्यया नामं नार्ति शाक्य	५०१।—	
स्व० देवराजया नामं चन्द्रमाया, पुखूसि	५।— सुनकुमार	६।—	
देवकुमारि			

हीरादेवि, कालिमाति
 विष्णुदेवि, कालिमाति
 रत्नकुमारि, श्री कुमारि
 ज्ञानमानसि, छोछे
 ताराशोभा, दिल्लीबजार
 रत्नमाया, दिल्लीबजार
 रत्नबहादुर माली, भुजिबहा
 रामदेवि
 कृष्णमाया, ख्यःक्यव
 कर्ण कुमारि, चिकंमुगः
 राधा श्रेष्ठ, नयाँ बजार
 धनमाया, छाउनि
 रत्नहर्ष, जनबाहा
 कृष्णदेवि, छोछे
 धनमाया, पुखूसि

चल्ल—

महापरित्राण पाठ

शाक्यसिंह विहारय् भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं सरोज
 शाक्यवात किकरतन श्रामणेर, फलसमान शाक्यवात मणि-
 रत्न श्रामणेर धकाः नां छुनाः प्रव्रज्या याना विज्याःगु
 समाचार दु । यथे हे शाक्यसिंह विहारय महापरित्राणपाठ
 व भिक्षु सुदर्शनपाखे धर्मदेशना जूगुया नापं गा.बहालय्
 पूर्णबहादुर वज्राजार्य व सपरिवारया श्रद्धां महापरित्राण
 पाठ संपन्न जुल ।

किप्पू—

बौद्ध प्रदर्शन

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षालय गण महाविहारया
 रवसालय् वयपूया नगर मण्डप कीर्ति विहारय जूगु बौद्ध प्रद-
 र्शन शिक्षासेवी हीरानन्द जोशी उद्घाटन याना दिल । उगु
 प्रदर्शनी बौद्ध परियति सम्बन्धी पाठ शिक्षाया गतिविधि
 गणमहाविहारया विद्यार्थीपाखे तयार जूगु भोखां, मृति,

आनन्दभूमि

- १०१— चित्रत, काशागु याना न गु तिभन्न प्रकारेवा रुपात आर्द्ध
 व अन्तर्गटिय बौद्ध मृति प्रदर्शनी व्यव्या तल ।
- २०१— प्रदर्शनीं किपुमितयत यक्षं प्रभावित यागु चर्चा दु ।
- ३०१— चैत्यत—
- ४०१— श्री सुमंगल बौद्ध संघ यलया आयोजनाय थेरवादी
- ५०१— भिक्षुपि विज्याना अवगु विहारपति बुद्धपुजा लय् छको
 जुया च्वंगुकथं वंगु चन्द्रसीति विहारय बुद्धपुजा सम्पन्न
 जुल ।
- ६०१— सुमंगल बौद्ध संघया उपसचिव महेन्द्ररत्न शाक्यं
 धया विज्यात— आमिस पूजासिकं प्रतिपत्ति (आदर्श)
- ७०१— पूजाय हे ध्यान बीमाः ।
- ८०१— भिक्षु बुद्धधोष महास्थविरं यःगु धर्म उपदेशय्
 ईक्षियात— बुद्धासनय् मनू धायकाः जन्म कायगु
 तसकं थाकु । उकि उत्तमगु बुद्ध शासन चूलाः बलय झीसं
 निर्वीण प्राप्तिया लक्ष्य दर्केमाः । उगु लक्ष्य पूरा यायृत
 थगु दोषयात धंकाः आचरण भिका यके माः । भिक्षु
 भद्रापथं नं मन्तव्य बिधा विज्यात ।
- ९०१— दक्षिवय् लिपा श्री सुमंगल बौद्ध संघपाखे उक्त
 संघया उपसभापति श्री रामरत्न उपासकं महापश्य
 भन्तेयात उपहार प्रदान याना विज्यात ।

प्रदर्जना समारोह

२०३७ कार्तिक १२ गते सुदर्शन विहारय भिक्षु
 बोधिसेनया आयोजनाय पूज्य प्रज्ञानन्द महास्थविरं मदन
 मानंधर, पुष्प शाक्य व धर्मभक्त नकर्मीपित श्रामणेर
 यानालि क्रमणः महासेन श्रामणेर, पद्मसेन श्रामणेर व
 धमसेन श्रामणेर नां छुना विज्यात ।

उक्त अवसरय भिक्षु कुमार काशयप बुद्धशासनया
 इतिहासयात न्यूथनाः प्रदर्जना समारोहया महत्व कना
 विज्यात । नापं थःगु स्वागत भाषणय् ध्यानकुटी अठगयन
 मण्डलया सचिव इन्द्र नक्षिमि लयताः व्यक्त याना दिल ।

भिक्षु अमृतानन्दद्वारा सम्पादित

बौद्ध साहित्यका असूल्य रत्नछच्छ

		भाग १	७।-	(पृ. ५०४)
१) बुद्धकालीन ब्राह्मण	वाग्य	"	८/-	(पृ. १५८)
२) बुद्धकालीन गृहस्थीहरू		"	१०/-	(पृ. ६६५)
३) बुद्धकालीन राजपरिवार		"	८/-	(पृ. ५५६)
४) बुद्धकालीन महिलाहरू		"	१६/-	(पृ. ७६६)
५) बुद्धकालीन परिव्राजकहरू		"	६/-	(पृ. ३७८)
६) बुद्धकालीन श्रावक-चरित		"	२२/-	(पृ. १००६)
७) बुद्धकालीन श्राविका-चरित		"	१८/-	(पृ. ६६८)
८) बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव		"	१०/-	(पृ. ३८२)
९) बुद्धकालीन प्रेतकथा		"	१२/-	(पृ. ४०४)
१०) बुद्धकालीन विमानकथा		"	५/-	(पृ. १२२)
११) बुद्धकालीन ग्रन्थहरूको विषय सूची		"	१५/-	(पृ. ५४३)
१२) बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२		"	१७/-	(पृ. ६१७)
१३) बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३		"	१५/-	(पृ. ६२४)
१४) बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-२		"	१५/-	(पृ. ६२४)
१५) बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-३		"	१०/-	(पृ. २२३)
१६) जातक संग्रह भाग-१		"	८/-	(पृ. २०८)
१७) जातक संग्रह भाग-२		"	१०/-	(पृ. ३२०)
१८) जातक संग्रह भाग-३		"	१०/-	(पृ. ३२०)

यी पुस्तकहरू पाइने स्थान

आनन्दकुटी, स्वयम्भू

हेराकाजी सुहृद्वका, नानाबहाल, ल. पु.